

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Jarmila Svatá – pokus o portrét
Bakalářská práce

Autor: Iveta Kodytková
Studijní program: B7310 Filologie
Studijní obor: Jazyková a literární kultura
Vedoucí práce: PhDr. Nella Mlsová, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Iveta Kodytková
Studium:	P14P0175
Studijní program:	B7310 Filologie
Studijní obor:	Jazyková a literární kultura
Název bakalářské práce:	Jarmila Svatá - pokus o portrét
Název bakalářské práce AJ:	Jarmila Svatá - a portrait attempt

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zaměří na představení pozapomenuté autorky české literatury 20. století - Jarmily Svaté (1903-1963). Pojednává o jejím životě a díle. Projekt se zaměří na propagaci této autorky v jejím rodném městě.

TYČ, Miroslav. Osobnosti kultury. [Kolín]: Polabský Zlatý pruh - Kulturní společnost Miroslava Benáka, 2006. 100 s. ISBN 80-254-0440-4. Městská encyklopedie Kolínské pojmy. Kolín: Aleš Zahajský ident.č. 11292016, 2006 Slovník české literatury po roce 1945 [online]. [Praha]: Ústav pro českou literaturu AV ČR, [2008?]- [cit. 2016-01-19]. Dostupné z: <http://slovníkceskeliteratury.cz>. Pramen: Osobní fond Jarmila Svatá, LA PNP

Garantující pracoviště:	Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Nella Mlsová, Ph.D.
Oponent:	doc. PaedDr. Alena Zachová, CSc.
Datum zadání závěrečné práce:	1.12.2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod dohledem vedoucí PhDr. Nelly Mlsové, Ph.D. a všechny použité prameny a literaturu jsem uvedla.

V Hradci Králové dne 26. dubna 2017

.....

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Nelle Mlsové, Ph.D., za odborné vedení práce, cenné rady a za veškerou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování této práce.

Též chci poděkovat LA PNP a SOkA za pomoc poskytnutou během mého bádání a panu Zdeňku Karlu Slabému za nesmírnou ochotu předat mi osobní vzpomínky na Jarmilu Svatou.

Anotace

KODYTKOVÁ, Iveta. *Jarmila Svatá – pokus o portrét*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, Univerzity Hradec Králové, 2017. 59 s. Bakalářská práce. Vedoucí práce PhDr. Nella Mlsová, Ph.D.

Bakalářská práce se zaměří na představení pozapomenuté autorky české literatury – Jarmily Svaté (1903 – 1963). Cílem práce je zmapovat její život a činnost. Utvoří se tak ucelený komplex informací, které jsou získané především z LA PNP.

V první kapitole je nastíněn život Jarmily Svaté. Další kapitola pojednává o její literární činnosti. Poslední kapitola teoretické části obsahuje výroky o autorce. Pocházejí od osobností, které se s ní stýkaly nebo o ní slyšely z vyprávění.

Klíčová slova

Svatá Jarmila, Kolín, scénáře, herectví, divadlo, knihy pro děti, reportáž, autobiografie, román

Annotation

KODYTKOVÁ, Iveta. Jarmila Svatá – a portrait attempt. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017. 59 pp. Bachelor thesis. Supervisor PhDr. Nella Mlsová, Ph.D.

The aim of the bachelor thesis is to introduce a forgotten writer of Czech literature – Jarmila Svatá (1903 – 1963). The thesis reviews her life and activities. The reader gets a complex of information, the source of which was mainly LA PNP (The Literary Archive of The Memorial of National Literature).

The first chapter deals with the life of Jarmila Svatá. The following chapter discusses her works of literature. The last chapter of the theoretical part contains some quotations about the author. They come from people who met her or heard about her.

Key words

Svatá Jarmila, Kolín, scripts, acting, theatre, books for children, report, autobiography, novel

Obsah

Obsah	7
Úvod	10
1. Jarmila Svatá.....	13
1.1. Život Jarmily Svaté	13
1.1.1 Dětství.....	13
1.1.2 Divadelní a filmové herectví.....	14
1.1.3 Sňatek a literární činnost.....	16
1.1.4 Kulturní a politický život	17
1.1.5 Závěr života Jarmily Svaté.....	19
1.2 Činnost Jarmily Svaté	20
1.2.1 Recenze na její divadelní činnost.....	20
1.2.2 Literární tvorba	21
1.2.2.1 Recenze jejích děl.....	22
1.2.2.2 „Kterak slečna Adelaida mladé manželství zachránila“ aneb můj vstup do světa literatury.....	25
1.2.3 Scénáře	25
1.2.3.1 Petr zbláznil město jako filmový scénář.....	27
1.3 Jarmila Svatá vykreslena očima známých osobností	28
1.3.1 Souhrn výroků.....	28
1.3.1.1 Zdeněk Karel Slabý.....	30

1.3.2	Helena Hodačová	31
1.3.2.1	Kniha jako fikce	32
1.3.2.2	Děj knihy	33
1.3.2.3	Gustav Majer a konec Adéline života	34
1.3.2.4	Literární tvorba.....	35
1.3.2.5	Ervín Mandelík a jeho žena Věra	36
1.3.3	Eduard Kohout	37
1.3.3.1	Život Jarmily Svaté podle Eduarda Kohouta	37
2.	Praktická část	40
2.1	Úvod.....	40
2.2	Wikipedie	40
2.3	Přednáška	41
2.4	Příprava	42
2.4.1	Další okolnosti týkající se přednášky.....	43
2.5	Přednáška v Městské knihovně v Kolíně	44
2.6	Vyhodnocení přednášky.....	44
2.6.1	Dotazníky	44
2.7	Zpětná vazba	45
Závěr..	.....	46
Zdroje	.....	48

Seznam příloh	53
Příloha	54

Úvod

Tématem, které bakalářská práce zpracovává, je život a dílo Jarmily Svaté. Tato opomenutá autorka byla ve své době oblíbená mezi známými osobnostmi české kulturní společnosti. Já osobně jsem se s jejím jménem setkala až při hledání tématu k bakalářské práci.

Pocházím z městyse, který se nachází blízko Kolína. V Kolíně jsem vystudovala základní školu i gymnázium a navštěvuji zde i základní uměleckou školu. Mám ke Kolínu blízký vztah, a tak jsem si chtěla k psaní bakalářské práce vybrat osobnost z kolínského regionu, která se váže k mému oboru Jazyková a literární kultura. Při svém pátrání jsem se setkala s různými slavnými lidmi Kolína. Mezi první známé rodáky Kolína patří Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan. I Jean Gaspard Debureau se narodil v Kolíně a taktéž stavitel Petschkova paláce, Julius Petschek. V Kolíně se rovněž narodili známí básníci. Uvedme např. Karla Legera, Josefa Svatopluka Machara a Otokara Fischera, nebo dosud žijícího autora Vladimíra Krivánka. Stalo se však, že jsem si půjčila knihu Miroslava Tyče Osobnosti kultury, v níž mě oslovil život Jarmily Svaté.

Nalezla jsem osobnost, která má vztah k literatuře a k mluvenému projevu. Jarmila Svatá byla totiž jak spisovatelka, tak i herečka. Zaujal mě její život a lákalo mě pustit se do tématu, o kterém není mnoho psáno. Jako detektiv jsem pátrala v autorčině pozůstalosti v archivu. A z úloмок jsem pomalu odhalovala různé aspekty jejího života.

Jarmila Svatá během svého života vydala 11 knih a několik desítek novinových článků. Mnoho z jejích děl, která napsala, zůstalo schováno v šuplíku. Ráda bavila společnost v kavárnách a barech. Její hlášky a vtipy byly ještě dlouho po její smrti oblíbené. Spousta lidí, která měla tu možnost ji potkat a poslechnout si její historky, říkala, jaká je to škoda, že její průpovídky nebyly nahrávány. Mohl tak vzniknout nejzajímavější odkaz Jarmily Svaté.

Předmětem práce je složit ze střípků portrét Jarmily Svaté a pokusit se její osobnost a dílo přiblížit dnešnímu čtenáři.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části mapuji život a dílo Jarmily Svaté. V této části bakalářské práce jsem pracovala s primární a sekundární literaturou. Prioritním pramenem se pro mě staly archiválie z Literárního archivu Památníku národního písemnictví. Archiválie pocházejí přímo z osobního fondu Jarmily Svaté. Ten obsahuje dohromady 12 kartónů a je rozdělen na 2 části (inventární čísla 963 a 176). Navštívila jsem i Státní okresní archiv v Kolíně, kde jsem získala poznatky o studiích Jarmily Svaté.

Sekundární literatura se skládá z věcné literatury, a to pamětí, které napsali její současníci Eduard Kohout a Karel Honzík. Kromě toho se opírám o odbornou literaturu - Lexikon české literatury, též o populárně naučnou literaturu. Jedná se o publikace obsahující životopis Jarmily Svaté, a to Osobnosti kultury a Kolínské pojmy. Vycházela jsem i z Almanachu studentského kolínského Klubu mladých.

Dalším zdrojem informací mi byly internetové stránky Slovníku české literatury po roce 1945 a Československé filmové databáze a také umělecký text. Jedná se o fiktivní román od Heleny Hodačové, která se inspirovala životními příběhy Jarmily Svaté. Je nutné zohlednit skutečnost, že tento zdroj včetně již zmíněných pamětí je subjektivní a údaje z nich mohou být nereálné. Přesto jsem se rozhodla podle nich zrekonstruovat životopis Jarmily Svaté. Vylíčením jejího života prostřednictvím těchto knih je doplňující ilustrací.

Informace o Jarmile Svaté jsem získala i osobním rozhovorem se spisovatelem Karlem Zdeňkem Slabým, který se s ní seznámil, když jí bylo přes 50 let (nejspíše v jejích 55 letech¹).

V první kapitole této práce jsem utřídila informace o životě Jarmily Svaté od jejího dětství až po úmrtí. Pozornost je věnována jejímu divadelnímu a filmovému herectví i autorské činnosti. Vše je doplněno dobovými recenzemi a kritickou reflexí jejího díla vůbec. Následující část obsahuje výroky o Jarmile Svaté. Některá prohlášení pocházejí z jubileí, z článků, nebo z knih pamětí. Cílem tohoto oddílu je představit Jarmilu Svatou prostřednictvím slov, která o ní řekli její přátelé.

---

¹ Jarmila Svatá. Potkávání setkávání: listování v osudech : kompendium vzpomínek - rozhovorů - dopisů - dokumentů. Praha: Volvox Globator, 2015, s. 467-475. ISBN 9788075112255.

V praktické části k bakalářské práci jsem se rozhodla prezentovat umělecký odkaz Jarmily Svaté formou přednášky. Ta se uskutečnila v rodném městě autorky, a to v prostorách kolínské knihovny.

1. Jarmila Svatá

1.1. Život Jarmily Svaté

1.1.1 Dětství

Jarmila Svatá se narodila 23. září 1903 v Kolíně. Informace o jejím rodinném zázemí jsou obtížně dohledatelné, a proto jsou získané údaje velmi kusé. Podařilo se získat jen ty informace, které již publikovala Miroslava Jouzová ve svém článku. Dle Jouzové byl otec Michal Svatý poštovním úředníkem, matka Růžena Svatá² pocházela z rodiny zednického mistra. Není však známo, kde pracovala. Jarmila Svatá měla mladší sestru Věru³. Obě „*zdedily po matce sličné rysy*“ (Jouzová, 2014 str. 16) Rodina vychovávala dcery v katolickém duchu. Jarmila Svatá jako desetileté děvče přijala svaté přijímání 15. června 1913 v chrámu sv. Víta na Zálabí v Kolíně.⁴

Rodina Svatých se často stěhovala po Kolíně. V roce 1907 žili v ulici Tovární 16⁵. Poté v roce 1911 bydleli v ulici Luční 421, která byla později přejmenovaná na Hánínskou č. 421⁶. V letech 1915- 1917 žili v ulici Na Palečku č. 234⁷, odtud se přestěhovali do Tovární třídy 45⁸.

Do obecné školy nastoupila 18. září 1909.⁹ Od roku 1914 do roku 1917 navštěvovala měšťanskou dívčí školu v Kolíně na adrese Školská 42¹⁰. Prospěchově příliš nevynikala. Již v posledním ročníku měšťanské školy byla hodnocena

---

² Za svobodna se jmenovala Klecanská. (Jouzová, 2014)

³ Věra se později provdala za kolínského podnikatele Mandelíka. (Jouzová, 2014)

⁴ Literární archiv Památníku národního písemnictví, dále jen LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, (zpracovala: Jarmila Mourková), inv. č. 176, doklady – vlastní, Praha 1968

⁵ knihovna Státního okresního archivu Kolín, dále jen SOKA Kolín, tisk - voličský seznam 1907 (Michael Svatý)

⁶ SOKA Kolín, fond Základní školy Kolín IV, Prokopa Velikého 633, třídní výkaz 1914/15 („*jedná se o stejnou adresu jako výše; jména ulic /a jejich přesné vymezení/ na okrajích předměstí nebyla v době vzniku tamější zástavby ještě přesně daná*“, jak napsal Jaroslav Pejša, vrchní referent SOKA Kolín v e-maile z 12. ledna 2017)

⁷ SOKA Kolín, fond Základní školy Kolín IV, Prokopa Velikého 633, třídní výkaz 1915/16 a 1916/17

⁸ SOKA Kolín, fond Obchodní akademie Kolín, inv. č. 231 a 258, třídní výkaz 1917/18

⁹ SOKA Kolín, fond Základní školy Kolín IV, Prokopa Velikého 633, bez inv. č.

¹⁰ SOKA Kolín, fond Základní školy Kolín IV, Prokopa Velikého 633, bez inv. č.

z českého jazyka známkou 2. Na obchodní akademii si v prvním pololetí prvního ročníku zhoršila prospěch z mateřštiny na trojku. Měla problémy s chováním.¹¹

Po absolvování dvouleté veřejné Obchodní akademie v Kolíně nastoupila v roce 1921 (TYČ, 2006 str. 90) jako bankovní úřednice. (Jouzová, 2014 str. 16)

1.1.2 Divadelní a filmové herectví

V Kolíně hrála v ochotnickém divadle Klubu Mladých¹². Po přestěhování do Prahy v roce 1923 působila ve sboru dr. Hilara, jehož svým vzezření oslnila natolik, že ji angažoval jako elévku Národního divadla (působila zde od 6. června 1924 do 14. prosince 1926). (Lopour, 2010) „Byla začkou zpěvu u Iši Grégrové a Marie Hübnerové.“¹³ 28. srpna 1927 byla pozvána divadlem sdružených měst východočeských a českého severu, aby vystoupila již 3. září v Poděbradech. Měla zpívat partii *Traviattu*, pokud by ji uměla nazpaměť, jinak by získala nejspíše podřadnější roli.¹⁴

Zásluhou svého bratrance Karla Teiga¹⁵ (Hemelíková, 2007) byla Jarmila Svatá u zrodu Devětsilu – „středisko tehdejších komunistických kulturních pracovníků.“ Stala se tak osobní přítelkyní Julia Fučíka, Stanislava Kostky Neumanna, Vítězslava Nezvala, Josefa Hory, Karla Konráda¹⁶ a setkala se „mj.

---

¹¹ SOkA Kolín, fond Obchodní akademie Kolín, inv. č. 231 a 258, třídní výkaz 1917/18 Obvyklou známkou z chování byla 2. V posledním ročníku dokonce dostala poznámku za nedovolenou návštěvu taneční zábavy, kvůli které měla neomluvených pět hodin.

¹² plným názvem: Studentský Kolínský Klub Mladých

Roku 1876 byl založen Studentský akademický spolek v Kolíně, jednalo se o předchůdce Klubu mladých. Zde působil Karel Leger, rodák z Kolína, který po studiích v Praze se vrátil nazpět do své domoviny. Kolínští obyvatelé se inspirovali založením Klubu mladých v Praze na podzim roku 1897. Zakladateli pražského klubu byli Jan Třebický (předseda Klubu), dr. Alois Rašín, dr. J. Kříž, Jaroslav Kvapil, Jan Kučera a Karel Mašek-Fa Presto. Působení kolínského Klubu začalo roku 1898 v Zámeckém divadle v Kolíně a jeho předsedou se stal JUC. Otto Latzel, režisérem byl Josef Suchý. Snaha vytvořit nový typ studentského spolku a střediska smíšeného studenty a bývalými studenty, který by byl mostem do života. Pražský Klub vzal pod svá ochranná křídla kolínský spolek a pomáhal během kulturních událostí. (1924 str. 64)

¹³ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176

Citované texty jsou ponechány v původní podobě, včetně pravopisných chyb.

¹⁴ LA PNP, osobní archiv Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Divadlo sdružených měst východočeských a čes. severu – Poděbrady

¹⁵ „Karel Teige vodil zázračnou Jarmilu z kavárny do kavárny, aby ji ukazoval jako fenomén. Měla zpravidla hlavní slovo a bavila všechny přítomné i u sousedních stolů svými dada-tirádami. Všichni odházeli vysílání smíchem.“(HONZÍK, Karel. *Ze života avantgardy: zážitky architektovy*. Praha: Československý spisovatel, 1963, 240 s. Vzpomínky, str. 62)

¹⁶ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady – vlastní, přihláška do KSČ

s režiséry Emilem Františkem Burianem, Jiřím Frejkou a Jindřichem Honzlem. Hrála v jejich experimentálních inscenacích (převážně v Divadle na Slupi, malostranské Umělecké besedě a v původním Osvobozeném divadle), později působila v Divadle Vlasty Buriana.“ (Hemelíková, 2007)

„Svou temperamentní ženskost dokázala přetvořit např. v inscenacích „Rozkošná příhoda“ (Herma), „Jan Žižka“ (Panna brněnská), „Madame Sans – Gene“ (Císařovna Marie Louisa), „Gero“ (Děvče), „Boxerský zápas“ (Tanečnice), „Cyrano z Bergeracu“ (Páže), „Klárina“ (Lea), „Nezralé ovoce“ (Françoise), „Mluvící opice“ (Artistka), „Huon z Bordeaux“ (Siréna), „Vojnarka“ (Marjánka) i „Ze života hmyzu“ (Jepice a Brouk).“ (Lopour, 2010)

Své herecké umění ukázala i na prknech divadla Anny Sedláčkové, kde působila krátce, a to od roku 1943 do roku 1944. Zahrála si tu ve dvou velkých představeních, z čehož v jednom z nich účinkovala jako hlavní postava. Jednalo se o hru J. K. Tyla *Tvrdohlavá žena* v režii Z. J. Vyskočila.¹⁷

Jiří Frejka Jarmile napsal: „Byl jsem překvapený z toho mála co jsem viděl... Čekal jsem že po 11 letech bude sestup naopak zde zdá se že pauza prospěla k opravdovému výkonu. (...) Že při špatné režii a žádném vedení tohle dokážeš je zázrak.“¹⁸

„Uplatnila se i jako filmová herečka, menší role si zahrála v předválečných filmech *Psohlavci* (1931), *Funebrák a Sňatková kancelář* (oba 1932) a v poválečném *Řeka čaruje* (1946), v němž hrála s Františkem Hanusem¹⁹.“ (Hemelíková, 2007) Filmu se dostalo kritického přijetí. A. M. Brousil vytýká režisérovi Krškovi „slabý dialog, nepovedený střih a že myslel málo výtvarně“.²⁰ 27. března 1950 nastoupila u Československého filmu jako členka tvůrčího kolektivu. Po roce (4. srpna) došlo k rozvázání pracovního poměru kvůli provedeným prověrkám tvůrčích pracovníků.²¹

---

¹⁷ LA PNP, osobní archiv Jarmily Svaté, inv. č. 176, výstřížky

¹⁸ LA PNP, osobní archiv Jarmily Svaté, inv. č. 176, výstřížky

¹⁹ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, výstřížky, Praha 1968

²⁰ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, výstřížky- Zemědělské noviny, A. M. Brousil, Na rozhraní

²¹ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Československý státní film – Praha

Spolupracovala též scenáristicky s Československým státním rozhlasem.
(Hemelíková, 2007)

1.1.3 Sňatek a literární činnost

V roce 1932 se vdala za tajemníka Svazu průmyslníků prof. Ing. Josefa Fuksu²², narozeného roku 1893, který byl „*autorem mnoha odborných publikací z oblasti průmyslu a obchodu*“ (Uhlířová, 2008 str. 430) Dle Jouzové se „*po sňatku věnovala Svatá převážně literární činnosti.*“ (Jouzová, 2014) Eduard Kohout ve své knize napsal: „*Jarmile Svaté vydal novomanžel, profesor ing. Josef Fuksa, jako svatební dar její první literární dílko, které dřív vycházelo na pokračování v novinách, autobiografii nazvanou „Andělčina kariéra*“.“ (Kohout, 1975 stránky 149-150)

Spolu žili na Praze Smíchov²³, „*nejdřív na Václavce a potom ve Zborovské ulici*“ 26²⁴. Zde vedla literární a umělecký salon, v němž se scházely přední osobnosti české kultury, např. Karel Konrád, Václav Navrátil, Vlasta Petrovičová, Olga Srbová, Eduard Kohout a Josef Träger. (Kohout, 1975 str. 151)

„*Od 20. let psala povídky, satirické glosy, kursivy a fejetony do časopisů jako je A - Zet, Ahoj, České slovo, Lidové noviny, Domov a svět, Rudé právo, Svět v obrazech, Nový život aj.*“ (Hemelíková, 2007) V roce 1932 se prosadila na trhu její prvotina, sarkastická autobiografie *Andělčina kariéra*. (Zahajský, 2006 str. 89) Šéfredaktor Lidových novin Eduard Bass 3. prosince 1932 napsal: „*Andělčina kariéra nás nesmírně pobavila a svou přirozeností má, jak jsem zpozoroval, plno čtenářů.*“²⁵

Roku 1943 získala cenu Melantrich. Díla 113 účastníků hodnotila porota, v níž zasedli doc. dr. J. B. Čapek, B. Polan a dr. J. Träger. Umístila se na 3. místě

---

²² Josef Fuksa zemřel 6. března 1962. (Viz LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady rodinné – úmrtní oznámení)

²³ „*O pražský byt pečoval její manžel. Ona pro něj byla na tom piedestalu. Ona byla ta umělkyně a on už dávno nebyl ten ředitel Baťových podniků, takže on ji spíš sloužil a ona byla jeho idolem.*“ z osobního rozhovoru se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

²⁴ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176

²⁵ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence – vlastní, Eduard Bass

s dílem *Petr zbláznil město*. Za své umístění získala 15 000K. Přední příčky obsadil J. Radeš s dílem *Studnice zapečetěná* a I. Krahulík dílem *Komu pochodeň*, 4. místo získala M. Součková a její tvorba *Bel canto*, J. Heyduk – *Ztracený kluk*, J. Toman – *Don Miguel z Maňary* a A. Vrbová – *My dva*.²⁶

1.1.4 Kulturní a politický život

Jarmila Svatá se až do úplného vyčerpání účastnila veřejného života. Pořádala kulturní besedy, přednášky aj. (Hemelíková, 2007) 16. února 1943 se stala členkou Syndikátu českých spisovatelů²⁷, v něm setrvala až do roku 1948.²⁸ 1. října 1945 se stala členkou Komunistické strany československé.²⁹ Jarmila Svatá byla též členkou rozhlasové komise Syndikátu českých spisovatelů, aktivu komunistů spisovatelů při UV KSČ, Česko-řecké společnosti,³⁰ Vydavatelstva Družstevní práce v Praze³¹ a Protifašistické společnosti (od 1. ledna 1946)³², Československého svazu žen v roce 1950³³. 11. března 1948 pořádala Komunistická strana Československa³⁴ Soudružský večer v Národním domě na Smíchově. Během kulturní části deklamovala Jarmila Svatá přednášku na téma *Politický referát*. KSČ organizovala 15. března 1948, taktéž v Národním domě, Besedu žen *O současných otázkách kulturně-politických*, kterou vedla Jarmila Svatá společně s Karlem Konrádem.³⁵ S ním pořádala i 23. dubna 1949 v Domažlicích Fučíkův večer.³⁶ Jarmila Svatá se zúčastnila 4. až 6. března 1949 Sjezdu československých spisovatelů v budově Národního shromáždění.³⁷

---

²⁶ LA PNP, Osobní fond Jarmily Svaté, inv. č. 176, výstřižky – Nedělní České Slovo: Kulturní život, 14. listopadu 1943

²⁷ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176

²⁸ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady – vlastní, členské průkazy a legitimace

²⁹ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady – vlastní, členské průkazy a legitimace

³⁰ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady – vlastní, průklep dotazníku s vlastním životopisem

³¹ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady – vlastní

³² LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady – vlastní, členské průkazy a legitimace

³³ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady – vlastní, členské průkazy a legitimace

³⁴ dále jen KSČ

³⁵ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176

³⁶ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence – korporace, Krajský sekretariát KSČ Liberec

³⁷ LA PNP, osobní archiv Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady – vlastní, členské průkazy a legitimace

Byla kulturní patronkou v okresech Jáchymov³⁸ a Nový Bor³⁹. V roce 1950 se pro churavost své funkce vzdala.⁴⁰ V dopise (datovaném 22. září 1953) od Svazu československých spisovatelů je napsáno: „*Vzpomínáme na Tvé rozsáhlé činnosti kulturní, kterou jsi vyvíjela zejména jako kulturní patronka, dokud Ti zdraví dovolovalo veřejně pracovat. A vzpomínáme, jak si vždycky ve svém životě byla celým srdcem s těmi, kdo trpěli a jak jsi byla spjata pevnými soudružskými pouty s těmi, kdo bojovali za spravedlnost*“⁴¹ Je vidno, že její zdravotní stav nebyl dobrý (viz níže). Pro svou nemoc nemohla ani psát. Dopisy, adresované jejím přátelům, za ni psal manžel, např. dopis pro Z. K. Slabého z 22. dubna 1959 (Slabý, 2015 str. 470)

Podepsala májový manifest roku 1945 a první vydání revolučního manifestu „Kupředu, zpátky ni krok“ z února 1948. Hlásila se k prezidentu Gottwaldovi. „*V závěru podotýkám, že jsem vždycky byla komunistkou, ničím jiným bych být vůbec nemohla.*“⁴² V dopise Z. K. Slabému Jarmila Svatá píše: „*Do mého staříckého srdce vstoupila poslední, podzimní láska, proto ale o nic méně horoucí. Jmenuje se Nikita S. Chruščov. Řeknu Ti, to je muž! (...) Hlas Ti řekne všechno o člověku. A mně vyzradil, že je to člověk dobrý. Šťastný muž, šťastný národ.*“ (Slabý, 2015 str. 475)

Jarmila Svatá nebyla v 50. letech po zdravotní stránce v pořádku⁴³, proto se již politicky neangažovala. V té době ji nepřichází ani mnoho korespondence. Kdo ji nejvíce píše je Josef Träger, který ji v jednom dopise zaslal tato slova: „*(...) A Ty pracovat můžeš, i když za těžkých okolností. Nepřipouštěj si proto víc starostí, než je nutno. Vždycky ještě mohou přijít horší věci, než v jakých se člověk právě nalézá. Podařilo se Ti získat nové přátele a to je velký dar. Nemůžeš se cítit osamocená, protože vždycky můžeš spoléhat na to, že Tě mají lidi rádi a že by Ti pomohli, kdybys*

---

³⁸ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, doklady – vlastní, průklep dotazníku s vlastním životopisem

³⁹ LA PNP, osobní archiv Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace

⁴⁰ LA PNP, osobní archiv Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Svaz československých spisovatelů, 4. května 1950

⁴¹ LA PNP, osobní archiv Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Svaz československých spisovatelů, 22. září 1953

⁴² LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady – vlastní, průklep dotazníku s vlastním životopisem

⁴³ „*Nemá smyslu hazardovat se zdravím a životem. Vím dobře, co bys mi na to řekla. Ale nemáš pravdu, myslíš-li, že už nestojíš za to dál žít. Prokázala jsi přece v posledních letech, že jsi zmobilizovala všechny své síly, žes překonala překážky, s kterými by si nevěděl rady zdravý chlap. (...) Proto Tě opravdu prosím, abys nemoc nezanedbávala a aby ses okamžitě obrátila tam u Vás na sanatorium a dala se pořádně vyšetřit ještě před svým návratem do Prahy.*“ (Viz LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – osoby, Josef Träger, 18. června 1958)

potřebovala. V krátké době jsi udělala notný kus práce a uznává to kde kdo, nejen já. (...) Nechtěla bys napsat pár řádek sama o svých literárních plánech? Nemuselo by to být dlouhé, stačilo by asi toto: že Ti nemoc několik let nedovolila psát, že se teď vracíš k literární práci, že si začala pohádkami a proč, že žiješ v pohraničí (...).“⁴⁴ V dalším dopise je zmínka o článku, ve kterém by byl důvod, např. proč žije v pohraničí. Josef Träger na Jarmilu Svatou s článkem nenaléhal, a tak nikdy nebyl napsán.

1.1.5 Závěr života Jarmily Svaté

Po roce 1958 (Uhlířová, 2008 str. 431) Jarmila Svatá žila v domku v pohraniční obci Rousínov⁴⁵. Zde trávila jaro a léto a sem je i zasazen děj díla *To byl jeden rok*, který pojednává o přátelství mezi českými a německými dětmi.⁴⁶

*„Je 23. listopadu 1953. Po 8 hrozných letech se pokusím znovu psát. Budu to ještě umět? Nebo jsem nenávratně ztracena? Nevím! Bůh mi pomoc!“*⁴⁷

Trpěla fobií. Nikde není lékařsky⁴⁸ doloženo, jakým typem, ale fobie se projevovala tak, že nemohla přejít ani silnici. Měla úzkostlivé stavy z prostoru a nesnesla, seděl-li někdo za ní.⁴⁹ Sama Jarmila Svatá napsala: *„Dostávám hned nervový záchvat... Málokdy vycházím ven“*.⁵⁰ Po návratu z léčení umírá 29. dubna 1964 ve věku 60 let, pravděpodobně dobrovolně. (Hemelíková, 2007) Otakar Štorch-Marien jako jediný napsal více o její smrti, přímo píše o otravě plynem. *„V osudný den byla sama v bytě, a mezitímco se vařila voda na černou kávu, usnula.*

---

⁴⁴ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – osoby, Josef Träger, 23. září 1957

⁴⁵ *„Její zdraví byla i nervová záležitost, s tou souviselo právě to padání baráků v Praze. Byla šťastnější ve svém domě v severních Čechách, kde tohle nebylo. Ale i na chalupě byla často nemocná. Vzдорovala, že by někde ležela v nemocnici. Byla příliš svérázná, příliš samostatná. Ona to překonala, když bylo třeba. Když se na chalupě něco stalo, tak se pustila do práce (např. prohníla podlaha), vyhrnula si rukávy a dělala.“* z osobního rozhovoru se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

⁴⁶ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176

⁴⁷ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 2. část (zpracovala: Liběna Šolcová), inv. č. 963, rukopisy vlastní, Praha 1999

⁴⁸ V dopise ze 4. února 1951 od primáře MUDr. Oty Duba je napsáno: *„Předpokládal jsem, že se chceš léčit a že máš snahu se dostat ze svých 156 chorob.“* Není však zde uveden ani jeden příklad myšlené choroby. (Viz LA PNP, osobní archiv Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – osoby)

⁴⁹ LA PNP, osobní archiv Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní - korporace, Čs. státní film

⁵⁰ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176

Přetékáající voda uhasila plynový plamen... a osud Jarmily Svaté, provdané Fuksové, byl zpečetěn...“ (Štorch-Marien, 1966 str. 52) Tato informace mi byla potvrzena i Karlem Zdeňkem Slabým během našeho rozhovoru. Na úmrtním oznámení je psané, že zemřela náhle. Loučení se zesnulou proběhlo v pondělí 4. května v 16 hodin ve velké obřadní síni krematoria Praha, Strašnice. Její setra Věra s manželem Ervínem zůstali jejími jedinými žijícími příbuznými.⁵¹ „*Její životní osud, zejména jeho strastiplný závěr, ztvárnila Helena Hodačová v románu Zpožděný vlak do Paříže (1965).*“ (Hemelíková, 2007)

1.2 Činnost Jarmily Svaté

1.2.1 Recenze na její divadelní činnost⁵²

V této části jsou vybrány některé recenze z novinových článků, pojednávající o jejím působení v divadle Anny Sedláčkové. Ukázky prezentují hodnocení její činnosti a míry talentu, jakým byla obdarována. Kritériem omezeného výběru recenzí mi byla selekce výstřížků v Literárním archivu. Proto jsem zvolila ty, které se zaměřily na herecký um Jarmily Svaté, a ne na hodnocení hry obecně.

Ve hře *Půlnoční strašidlo* hrála postavu *Etelky*, o jejíž roli se napsalo: „*Přišla si na své v praktické Etelce.*“ B. Záhorský (16. prosince 1943, *Národní práce*, Praha, Severočeské vydání); „*Jarmila Svatá, která si ve hře ozkoušela nosnost svého talentu, našla tu pokračování svého společenského života a nakreslila s cynickou otevřeností svou materialistickou Etelku. Potlesk na otevřené scéně přesvědčil, že má v publiku mnoho přátel.*“ jwg (České slovo); „*Jarmila Svatá se vrací na jeviště s neutuchajícím humorem a byla srdečně pochválena za peprný a ženský vychutnaný názor na mužskou otázku.*“ Ks (11. prosince 1943, *Lidové noviny*, Brno, Moravské vydání); „*(...)Svým osobitým způsobem dala této postavě cynickou otevřenost, která přiměla hlediště, přátelsky jí nakloněné, k potlesku na otevřené scéně.*“ (Národní politika 11. prosince 1943).

V lednu 1944 si zahrála v hlavní roli Tylovy hry *Tvrdohlavá žena*. Recenze ke hře nebyly v tak hojném počtu jako při hře předchozí a hodnocení herečky bylo

---

⁵¹ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady – vlastní, úmrtní oznámení

⁵² LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, výstřížky

zkratkovité např. výborně, čistotně a s chutí, výkon tvrdý, nevýrazný, slabé. „*Líbila se nám v minulé hře nepoměrně lépe. Určitou stylizaci postav, kterou zachovávají všichni herci, přehnal poněkud více, nežli je zdrávo. K dobru ji však lze přičíst pietní nakládání s Tylovým jazykem a skutečně čistou mluvou.*“ jwg. (11. ledna 1944); „*Titulní roli si zahrála s rozhodností zde žádoucí J. Svatá.*“ (11. ledna 1944, Národní práce, Praha)

1.2.2 Literární tvorba

Její prvotinou byla *Andělčina kariéra*. Sama o svém prvním díle napsala: „*Hned moje první kniha Andělčina kariéra byla obžalobou tehdejší buržoasní třídy, ovládající kulturu a její zákulisí.*“⁵³ Ve stejném roce napsala i knihu *V zajetí domova*, která byla vydána až v roce 1936 v Praze. Časopisecky ji v roce 1937 v Lidových novinách vycházel román na pokračování – *Sedm kamarádů slečny Vivian*, který se v knižní podobě dostal na pulty knihkupectví o rok později. Během 2. světové války napsala román *Petr zbláznil město* (1944), který se stal ihned jejím předním dílem, a podle něho vypracovala roku 1946 filmový scénář. V roce 1963 je její nejznámější kniha přeložena do ruštiny a následně v Rusku vydána. Dílo se dočkalo roku 1958 druhého vydání, které bylo doplněno ilustracemi Heleny Zmatlíkové. „*Bezprostředně po válce Svatá napsala (na základě vyprávění bývalého vězně Václava Václavíka) reportáž o koncentračním táboře Mauthausen.*“ Jedná se o dílo z roku 1945 *Milenci SS smrti*. Jedna z kapitol této knihy ji inspirovala k napsání dramatu *Nenapravitelní*, které mělo v roce 1946 premiéru i bylo vydáno. Po desetileté odmlce Jarmila Svatá uvedla na knižní trh dílo pro děti - *Blaník, hora tajemná*. Následují další dvě knihy pro děti, tj. *To byl jeden rok* (1957) a *Dvanáct pohádek* (1958). V roce 1959 je napsána próza *Pět dní zabývající se osudy obyvatel jednoho pražského činžáku během květnového povstání*. Jarmila Svatá rok před svou smrtí stihla vydat poslední knihu, kterou věnovala dětem - *O náprstku, nůžkách a Drobňouskovi*. (Hemelíková, 2007)

Jarmila Svatá roku 1945 věnovala příspěvek do sborníku *In memoriam Josefa Hory*. Sestavila i *Zábavný kalendář na rok 1949*. Napsala také doslov ke knize

---

⁵³ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, doklady - vlastní

Vladislava Vančury *Kubula a Kuba Kubikula* z roku 1952, vydavatelství Osvěta. O Vančurovi Jarmila napsala: „*Byl tak krásný člověk, jako je krásná naše vlast.*“⁵⁴

1.2.2.1 Recenze jejích děl⁵⁵

Tato podkapitola obsahuje výběr některých recenzí, které byly otisknuty v novinách a znázorňují tak okamžitou reflexi díla Jarmily Svaté. Hodnocení jejích knih byla publikovaná v periodikách, např. Literární noviny, Mladá fronta, Tvorba, Naše doba, Svobodné slovo, či v časopise Zlatý máj. Vydání recenze v určité tiskovině spočívalo v tom, pro koho bylo dílo určeno. (Např. Recenze o knihách pro děti byly uveřejněny v časopise Zlatý máj.)

Dílo *Petr zbláznil město* bylo ve své době přivítáno s nadšením a byla mu přisuzována stejná hodnota jako ke knize *Muži z ofsajdu* od Karla Poláčka. Přesto od Bedřicha Pangráce, který byl šéfredaktorem A- Zetu (Doubek, 2007), Jarmila Svatá obdržela dopis, v němž kriticky útočí na „Petra“. Jeho slova autorku ranila a na dopis ani neodepsala. Pangrác se v dalším psaní, adresovaným jejímu manželovi, omlouvá: „(...) *přiznávám se, že jsem páčil z velmi hrubého kalibru. Dnes toho lituji a omlouvám se jí.*“

Posouzení jejích děl je převážně kladné. Autoři recenzí hodnotili její díla jako přínosná a hravá. Od některých čtenářů získala zpětnou vazbu v dopisech, jež jí byly zaslány, i ta je především příznivá.

1.2.2.1.1 Andělčina kariéra

„*Pod tímto názvem vydala pražská herečka Jarmila Svatá svůj první román, v němž s upřímnou svěžestí a vtipně líčí své zážitky, jakož i prostředí pražské bohémy z nedávných let.*“ z., *Andělčina kariéra*; „*Málokdy říkal kdo v Čechách s tak přirozeným úsměvem trpké pravdy o sobě i o ostatních.*“ mz, *Andělčina kariéra*

---

⁵⁴ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, tisky

⁵⁵ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, výstřižky

1.2.2.1.2 V zajetí domova

„Neboť také zde jest lyrické vnímání a vydechování života hlavní osou románu.“ K. P., Dva romány žen

1.2.2.1.3 Sedm kamarádů slečny Vivian

„Komposice románu je velmi vtipná, ač ne nová. (...) To vše je míněno ironicky, jako velká parodie všech těch pochybných ideálů dnešní doby. Že to je parodie, nezapírá autorka nijak: některé scény románu jsou skvělým obrazem nynějších intelektuální mládeže (...), kterou asi autorka zná z prostředí jedné známé kavárny na pražském nábřeží. (...) Neposlední předností knihy je vtipná řeč, bohatý slovní výraz a kultivovanost řeči...“ V.T., Mladá dívka v labyrintu světa; „Je to prostě nemilosrdný obraz dnešní doby“ gö, Humoristický román

„Jarmila Svatá napsala román pražského snobismu společenského, líčíc a zachycujíc leccos, co naši literáti opomíjejí: tu nesympatickou Prahu, zdrcenou polovičatostí a světáctvím, jemuž se říká „takový je život“, Prahu manýrovitou a slizkou, jež příliš mluví a chce užívat, ještě zcela se nerozloučíc se svou nevinností a smyslem pro lásku; ale to je kapitola mladých.“ V. Kameník, Román o snobismu

1.2.2.1.4 Petr zbláznil město

„Románek Jarmily Svaté o lvu, (...), je skutečně četbou, při níž se zasmějeme a zamyslíme. (...) Kniha neztrácí na spádnosti, vždy se vynořuje nová a nová situace, jež překvapí a graduje humorný účin.“ (Dva měsťáci, 1958 stránky 717-718)

„Vy Jste do pěkného, ale útlého námětu naprala celou Prahu, všechny vrstvy, všechny charaktery, všechny své tužby a bolesti, všechna přátelství a nenávisti a zvláště – a to je největší škoda – vyplývala tuny (to je Váš obraz) svého opravdu úžasného talentu. Výsledek je malý, nepatrný, pro Vaše ne právě příznivce vítaně malý, pro Vaše upřímné přátele skličující. (...) “Petr“ je důkazem, že Jste za tu dobu nepokročila, že jdete zpátky.“⁵⁶

---

⁵⁶LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence – vlastní, Bedřich Pangrác

1.2.2.1.5 Milenci SS smrti

„Jen upřílišněný pathos vadí místy této jinak vkusně stylisované knize, v níž smrt je životem a život smrtí.“ Kryštofek, Oldřich. *Svědectví krvavá i literární*, 1. prosince 1945; *„Je to jedna z mála knih, jež zůstanou historickým dokumentem, bez něhož by příští generace nikdy neuvěřily, co dokázala vytvořit z lidí vražedná ideologie německého nacismu.“* Rudé právo, 14. listopadu 1945

1.2.2.1.6 Nenapravitelní

„I když se autorce nepodařilo dramaticky plně zvládnout tak těžkou věc, je přesto přínosem do naší soudobé divadelní tvorby, která tolik trpí nedostatkem aktuálních her.“ Kn. Jarmila Svatá, *Nenapravitelní*. Svět Sovětů, Praha, 15. listopadu 1946; *„Obratná, úsečná stavba a hbitý dialog nepřekvapí u vtipné Svaté.“* kd. Svobodné noviny, Praha, 3. prosince 1946

Ve středu 11. září 1946 ve 21:00 byla uvedena rozhlasová hra *Nenapravitelní*, kterou upravil ředitel Hugo Kaminský, v severočeském vysílači Ústí nad Labem.⁵⁷

1.2.2.1.7 Próza pro děti

A. Blaník, hora tajemná

„Jarmila Svatá se nebála sáhnout po tradičním, tolikrát již obměňovaném námětu a dovedla jej zpracovat osobitě. (...) Jsou podány pružným, bohatým a neobyčejně čistým jazykem.“ vl. *Blanické pověsti*; *„Proto považujeme práci J. Svaté za potřebnou nejen pro její hodnotu literární, ale i čtenářsky užitečnou.“* Pazourek, Vladimír. *Knihy pro malé posluchače a čtenáře*

B. Dvanáct pohádek

„Protože jde o spisovatelku kultivovanou, mají její příběhy styl a místy i poetický půvab, ale přemírou sentimentu a obrazovou přebujelostí neupoutají

---

⁵⁷ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, výstřižky, Nová doba, Teplice- Šnov, 13. září 1946

dětského čtenáře a neznamenají ani krůček vpřed v úsilí o novou pohádku.“ Kovářík, Vladimír. *Úroda dětských knih*, 19. dubna 1959

1.2.2.2 „Kterak slečna Adelaida mladé manželství zachránila“ aneb můj vstup do světa literatury

Tento krátký příběh byl publikován ve Zlatém Máji. Jarmila Svatá se v něm navrácí do svého dětství. Přestože je text parafrázován, je v něm znatelná její vtipnost a nechybí ani zesměšnění jí samotné.

Jarmila Svatá v tomto příběhu píše o holčičce, které jsou čtyři roky. Její babička ji učí psát písmenka abecedy. Dívka uměla už do Vánoc všechna tiskací písmena, ale ve škole nebyla pilná žačka a nezvládala ani slohové práce. Je zde zachycen malinký střípek jejího dětství.

Holčička jednoho dne našla Schichtův novoroční kalendář na rok 1907. V něm objevila povídku (resp. reklamu): „Jak slečna Adelaida koblížky na Schichtově Ceresu usmažila a tím své mladé manželství zachránila“. Příběh pojednával o „zázračném“ Schichtově Ceresu, který ji přinesla sousedka po jejích neúspěších s koblížky. Díky kostce Ceresu byly koblížky osmaženy do zlatova. A tak když přišel manžel, najedl se do sytosti a Adelaida byla šťastná, protože svému manželovi udělala radost. (Svatá, 1959 stránky 221-223)

1.2.3 Scénáře

V této kapitole je shrnutí tvůrčí činnosti Jarmily Svaté, která se zabývala i psaním scénářů. Je zde zřejmá silná cenzura ze strany komunistického režimu. Jak sám Z. K. Slabý podotkl během našeho rozhovoru: „*Komunisté se báli všeho, co bylo napsáno. Byli schopni cenzurovat každé slovo, které se jim zdálo nevhodné.*“⁵⁸ Kvůli těmto kontrolám se Jarmile Svaté nepodařilo získat oprávnění převést scénáře do filmové podoby. Zůstaly tak pouze zapomenuté na papíře. Z dopisů, pocházejících z LA, jsem zpracovala stručné výtahy, které charakterizují příčiny odmítnutí vypracovaných námětů.

---

⁵⁸ Osobní rozhovor se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

Společně s Václavem Wassermanem vytvořila roku 1939 scénář k filmu Václava Kubásk *Mořská panna* podle stejnojmenné divadelní hry Josefa Štolby. (Lopour, 2010)

26. ledna 1950 ji oslovil v dopise režisér Kubišta, který ji požádal o zaslání námětu *Hrdinové z Traktorie*. Dle původní domluvy Jarmila Svatá přislíbila odevzdání námětu už 30. 11. 1949.⁵⁹ Termín nedodržela, proto byla stanovena nová lhůta 31. ledna 1950.⁶⁰ Jarmila Svatá ale odpověděla až 16. února dopisem, v němž upozorňuje na to, že se jí podařilo vypracovat literární scénář. Jejím přáním je zohlednit detailní propracovanost dialogů.⁶¹ Nicméně text zůstal pouze jako strojopis a nikdy nebyl převeden do filmové podoby.

Ani přijetí filmové povídky *Pět dní* nebylo bez problému. Kolektivní vedení ústřední dramaturgie zaslalo 13. července 1950 dopis, ve kterém ji vytklo, že text postrádá dostatečnou ideovou propagandu komunistického režimu. Děj byl dle nich vzdálen zásadám socialistického realismu. Vynesena je však básnická hloubka díla.⁶²

Také dopis z 16. ledna 1951 nebyl pro Jarmilu Svatou příjemný. Námět filmu *Země bez žebráků* u kolektivního vedení neuspěl. Dle nich neshledává film ideové ani dějové předpoklady o špionáži a bdělosti. „*Příběh je nazírán lživou propagandou očima oklamaneho a západního diváka, který věří pověstem o bídě a útisku v lidově demokratických státech.*“⁶³

Jarmila Svatá napsala filmovou veselohru a divadelní hru *Komorník Jan*. Jednalo se o parodii na českou buržoazní velkokapitalistickou společnost, odehrávající se v srpnu a září roku 1938. 27. listopadu 1950 dostala Jarmila Svatá

---

⁵⁹ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Československý státní film, 6. září 1949

⁶⁰ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Československý státní film, 26. ledna 1950

⁶¹ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Československý státní film, 16. února 1950

⁶² LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Československý státní film

⁶³ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Československý státní film

z Čs. státního filmu dopis, v němž jí vyzývají k předání námětu *Komorník Jan*, ale Svatá od další práce nad příběhem upustila.⁶⁴

1.2.3.1 Petr zbláznil město jako filmový scénář

Československý státní film zaslal Jarmile dopis, v němž ji seznámil se svým plánem natočit dle její knihy *Petr zbláznil město* středometrážní film pro mládež. Jarmila Svatá byla vyzvána k vypracování konceptu nového románu tak, aby zde měly děti větší účast. „*Když by ses kladně rozhodla, dali bychom Ti smlouvu na filmovou povídku.*“ Jaromír Pleskot měl dle jejího scénáře natočit film. Právě s ním spolupracovala i na divadelní dramatinizaci.⁶⁵ Nijak na ní nespěchali. Součástí dopisu bylo pozvání na promítání italského filmu z roku 1952 *Dobrý den, slone!*, jehož atmosféra byla blízká jejímu vyprávění.⁶⁶

17. dubna 1950 byl z Čs. státního filmu zaslán posudek na filmovou povídku *Petr zbláznil město*. Tuto povídku schválila ústřední dramaturgie 10. skupina O. Nového Praha XVI – Barrandov 6. dubna 1950. Měla k ní však šest připomínek. Mezi ně patřily např. „*Situovat děj asi do let počínající kajuktury 1. republiky. Unylý poměr Jakubův k Barboře změnit ve zdravé, kamarádké spojení dvou mladých lidí, kteří si vzájemně pomáhají proti omezenému otci a zaměstnavateli. Vyřešit nově konec. Místo chaplinovského melancholického odchodu radostněji a pravdivěji.*“ Marie Pujmanová jedna z těch, co napsali posudek o díle „*Petr zbláznil město*“. „*Vynechte všechno omdlévání, není pravda, že lidé ze strachu omdlévají. Je to laciný a banální, milionkrát využitý „fór“.* I Karel Konrád napsal posudek, v němž je: „*kromě bohulibé žertovnosti je to i kriticky mravoličné*“.⁶⁷

---

⁶⁴ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Československý státní film

⁶⁵ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, výstřižky – článek od J. Týce: Divadlo Mladých, Praha 1968

⁶⁶ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Československý státní film, 9. října 1954

⁶⁷ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence vlastní – korporace, Československý státní film, 17. dubna 1950

1.3 Jarmila Svatá vykreslena očima známých osobností

Ve své době byla Jarmila Svatá velmi oblíbená. Zdeněk Karel Slabý na ní vzpomíná jako na krásnou ženu, která měla již svá léta. V mladším věku „byla idolem a symbolem své generace. Její názory a vazby na ty lidi byly velké.“⁶⁸

1.3.1 Souhrn výroků

V tomto oddíle se nachází souhrn vybraných výroků o Jarmile Svaté. Jsou to výtažky z článků, z knih i z rozhovorů. Vystihují tak její charakter a zobrazují soudy, jež byly vysloveny osobnostmi, jako byly Karel Konrád, Eduard Kohout, či Stanislav Kostka Neumann. Je zde i vylíčen její život prostřednictvím knihy od Heleny Hodačové a Eduarda Kohouta.

„Nežárivější pražská intelektuálka“ (Kohout, 1975)

„Znám Tvoji explozivní náladu, znám ty Tvé nálady, kdy kam člověk šlápne a čehokoliv se dotkne v Tvé blízkosti, všude je vlčí jáma, mina, petarda, past na útočníka, kdy z pomněnkových očí Ti lítají ohně jako z plamenometů a z Tvých úst, z těch malých, věčně dětských úst se stávají Stalinovy varhany: co vteřina to šest ničivých šrapnel-granátů.“ Šéfredaktor časopisu A – Zet (Doubek, 2007) Bedřich Pangrác zaslal Jarmile Svaté tyto řádky v dopise z 31. května 1944.⁶⁹

„Jarmilko, ne svatá, ale zlatá, nabídla's mi své kamarádství: (...) chci Ti jen říci, že by mi bylo bývalo vždycky milé, a že je mi dvojnásobně drahé v době, kdy obcludně trpím pod troskami své poslední lásky. (...) Ale jsi takové sluníčko, že pouhé sezení vedle Tebe poskytuje ubohé lidské duši velikou úlevu...“ Slova Stanislava Kostky Neumanna z dopisu, který není datován.⁷⁰

Irena Zitková, redaktorka Mladé fronty o Jarmile Svaté napsala: „Popularita spisovatelky Jarmily Svaté je trojí: jako pívabnou ženu, veselou společníci a vtípnou interpretku konverzačních rolí z Osvobozeného a potom Burianova divadla ji znají

---

⁶⁸ Osobní rozhovor se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

⁶⁹ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence – vlastní, Bedřich Pangrác

⁷⁰ LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, korespondence – vlastní, Stanislav Kostka Neumann

příslušníci starší umělecké generace; děti ji milují jako vypravěčku poetických příběhů, v nichž všední a neživé věci dostávají tvář a duši; ale vedle toho je – dnes snad poněkud opominutou – autorkou řady románů, které v dobré tradici naší ženské prózy tvoří dílo stylově svérázné a myšlenkově jednotné.“ (Zítková, 1958 stránky 60-62)

Podle Z. K. Slabého Jarmilu Svatou okolí nazývalo „nejvtipnější žena v Československu“. Jarmilu Svatou charakterizuje jako chápající a něžnou přítelkyni, jejíž dílo ukazuje citové a intelektuální bohatství jejího nitra. Kdyby svá hodnocení nových děl zapisovala, mohla z ní být přísná kritička. I přes svou nemoc ve stáří se stále zajímala o vycházející knihy a konala nad nimi soud. Sama Jarmila Svatá byla k sobě velmi sebekritická.⁷¹ Mnoho z jejích děl nespátřilo regály knihkupectví, jelikož nebyla spokojená s výsledkem. V dopise z 22. dubna 1959 napsala: „*Jenže já si už dávno zvykla být buď nenáviděna, neslyšena, nečtena nebo dostávat po hubě.*“ (Slabý, 1964 str. 295)

Článek od Karla Konráda, který byl publikovaný v časopise Plamen a zabýval se autorčiným životním jubileem, se nazýval *Zdravice Jarmile Svaté*. Konrád v něm vzpomíná na generaci Devětsilu. Píše o kavárnách, v nichž se scházeli, a obhazuje působení svého pokolení. „*To vše se připisuje ke dni, kdy se Jarmila Svatá stává šedesátiletou dámou.*“ Dále píše o významných osobnostech české kultury jako je Nezval, Fučík, Biebl, Halas, Teige, Seifert, Hora. Ti o ní říkali, že se jedná o nejdůvtipnějšího českého člověka. Jarmila Svatá uměním žila. Za okupace v jejím bytě pracoval na ilegálních letácích dr. Pavel Kropáček, kterého zabili nacisté. Během zatčení měl u sebe klíče od jejího bytu, ale Václavu Václavíkovi se mu je podařilo získat a navrátit majitelce. Dle jeho osudu napsala Jarmila Svatá knihu *Milenci SS smrti*. Konrád ji nabádá, aby se stala pamětnicí, či kronikářkou národa. (Konrád, 1963 stránky 135-136)

---

⁷¹ „*Byla velice sebekritická, příšerně sebekritická. Někdy právem, někdy neprávem. A i když to dopsala, nebo nedopsala, najednou přišly pochyby: „Je to vůbec dobrý? Nemám to vyhodit.“ Ta její sebekritičnost byla až trýznivá. Kdo nepoznal její erupivnost a co všechno obsáhla. Ona mohla být kritičkou – její recenze jsou velice kritické, umné. Kdyby se tomu věnovala. Ona věděla přesně, co si o kom má myslet.*“ z osobního rozhovoru se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

K životnímu jubileu jí přeje i Josef Träger, který vydal článek s názvem *Nejvtipnější žena naší avantgardy*, v Literárních novinách. V něm vyslovuje přání, aby Jarmila Svatá „napsala životopis avantgardy, kterou poznala v plenkách i v županu a k jejímž nejsvéraznějším osobnostem patří.“ Kromě toho o Jarmile Svaté napsal, že jí nechyběl ostrovtip a nadání. Uměla krásně zpívat, osvědčila se na divadelních prknech, nebo i jako spisovatelka. Ve svém prvním románu sebeironizovala vlastní příchod do velkého města. Svoji duchaplností obklopovala ve vinárnách a kavárnách své přátelé a spolusedící. Bavila je rabelaisovskou šťavnatostí historkami plné její fantazie. Pro svou hravost se slovem a improvizací lehkost je jako ženský protějšek k Werichovi. (Träger, 1963 str. 4)

V pamětech Otakara Štorcha – Mariena je zachycen osud Jarmily Svaté. Ji Štorch potkával na kolínském korzu s její sestrou a někdy s nimi i jejich matku. Nikdo v té době nevěděl, že se z Jarmily Svaté stane spisovatelka „vtipně ironických knih“ a dáma, která získá epiteton „nejvtipnější ženy v Čechách“. Tento přívlastek sám autor nemůže ani potvrdit, či vyvrátit, jelikož osobně s Jarmilou Svatou nikdy nehovořil. Ví však o jejím pobytu v léčebně, z něhož se vrátila, a měla navštívit Sovětský svaz. (Štorch-Marien, 1966 str. 52)

1.3.1.1 Zdeněk Karel Slabý

Z. K. Slabý je dosud žijícím pamětníkem Jarmily Svaté. Jak jsem již avizovala v úvodu, seznámili se, když jí bylo přes 50 let. Tenkrát Slabý hledal informace o Konstantinu Bieblovi, až dospěl k Jarmile Svaté. Biebl jí dokonce věnoval báseň *Šibeničníci* ze sbírky *Bez obav* (viz příloha A). V osobním rozhovoru se Z. K. Slabým jsem získala důvěrné poznatky ze života Jarmily Svaté. Slabý o Jarmile Svaté řekl: „*Jarmilu charakterizuje slovo veliký entuziasmus. Vždycky překypovala něčím. Ona nemohla reagovat normálně, vždycky reagovala vzrušeně.*⁷² *Nechtěla se spokojit jenom s tím, co žila, chtěla vždycky něco navíc.*“ Při vzpomínce na jejich setkávání pověděl: „*Přišel jsem s láhvičkou vína, což ona milovala. Začala mi říkat synovečku a prostě jsme se sblížili, jak kdybychom byli skutečně*

---

⁷² „*Ona byla dobrodruhem. Neustále chtěla něco nového prožívat, nakonec i ve stáří ji zaujalo něco a ona zaplála, viz Chruščovův projev, nebo Gagarin do vesmíru. To je přesně ono, tomu se teď budu věnovat!*“ z osobního rozhovoru se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

dlouholetými přáteli hnedka po prvním okamžiku. Tím pádem bylo jasné, že se budeme navštěvovat, že vždycky přijdu s láhvičkou a ona buď bude chtít druhou, abych jako synoveček šel ještě jednu koupit, nebo že pije tak rychle a během rozhovoru mi usne.“ Na dotaz, zda mu Jarmila Svatá vyprávěla o svých soukmenovcích, mi odpověděl: „Ona vyprávěla o sobě, ne o těch lidech, nebo pouze o lidech v souvislostech se sebou, nebo kritizovala lidi. Měli jsme o čem mluvit.“ Důvodem, podle pana Slabého, proč se Jarmila Svatá nikdy neukotvila, je: „Ona nebyla stálice v tom ohledu, že by budovala něco stálého. Vždyť i ty její knížky pro děti jako „Blaník“ atd. To jsou excitace, to není normální sloh. To je všechno vzrušení. Ona sama si to uvědomila a říkala: „Já tohle to neumím.“ Ona skutečně, aby něco podnikla, udělala, napsala, potřebovala vnitřní motor. To vzrušení zažít něco nového. Ona chtěla zažívat ten život.“

1.3.2 Helena Hodačová

Helena Hodačová se narodila 16. 9. 1916 v Jičíně a zemřela 26. 1. 1998 v Praze.

Její pravé jméno je Božena Homoláčová, ale již od svých počátků publikovala pod pseudonymem Elena (od třicátých let Helena) Hodačová. Po roce 1945 jméno Helena také přijala jako občanské. Od roku 1939 externě spolupracovala s redakcí Lidových novin a dalšími časopisy, v období 1945–1948 byla lektorkou nakladatelství Podroužek, poté spisovatelkou z povolání. V letech 1964–1965 působila jako externí lektorka Československé televize.

Publikovala v Lidových novinách, Přítomnosti, Českém slovu, Evě, Světozoru, Době, Růstu, Světu v obrazech, Novém životě, Práci, Hostu do domu (1966), Mateřídoušce aj. Byla členkou sdružení spisovatelů Literární klub K 89. – Užívala šifer E. H., H., H. H.

Hodačová začínala publikovat jako autorka časopiseckých sloupků, fejetonů a causerií. Knižně debutovala za protektorátu. Později vydala řadu psychologických novel a románů, jež často vyrůstají z tematiky dětství a dospívání. Zvláštní místo v díle Heleny Hodačové mají práce z konce padesátých a šedesátých let, v nichž autorka čerpá z rodinných vzpomínek a zachycuje atmosféru meziválečné avantgardy

a její poválečný rozpad. Součástí díla Heleny Hodačové jsou i pohádky a povídky pro děti a také dívčí novely. (Moldanová, 1994)

1.3.2.1 Kniha jako fikce

V kritice Na vlastní přání, na zavelání (polemika se S. Bartůškovou) v Hostu do Domu z roku 1966, č. 3, Hodačová napsala: „nejprve protest, aby románová beletrie čerpala popudy z oblasti biografii reálných osob, neboť tohoto „hříchu“ se dopustil Goethe, (...). A za druhé tvrzení, že hrdinka mé knihy je fotografií jmenované pražské autorky a herečky z předválečné doby, paní J. S. V mé knize nikde nenalezla Sylva Bartůšková důvod k této identifikaci a nevím, jak se může odvážít mluvit o netaktnosti. Dopouští se jí, a to na plná ústa, teprve ona, která mé hrdince tuto občanskou identitu bez rozpaků přišívá, a to div ne s adresou a s telefonem.“

Jak jsem již poznamenala v úvodu, musíme k uměleckým dílům přistupovat s odstupem. Jedná se o román a některé informace mohou být pouze fikce. Text například obsahuje smyšlená jména osob. Přesto jsem knihu Hodačové interpretovala jako příběh Jarmily Svaté. Jak píše Hemelíková: „Její životní osud, zejména jeho strastiplný závěr, ztvárnila Helena Hodačová v románu Zpožděný vlak do Paříže (1965)“. Eduard Kohout o knize napsal: „Mladší spisovatelka, která ji poznala v truchlivé situaci ke konci života, o ní napsala román. Pravdivý, a přece neskutečný. Jarmila se nedala měřit mírou literární hrdinky, připadala mi vždycky spíš jako živel než jako vyhraněný člověk.“ I Zdeněk Karel Slabý se přiklání k názoru Eduarda Kohouta. Citují: „Já si myslím, že má naprostou pravdu Kohout, který ji poznal a věděl, o co jde.“⁷³

Tato kniha vychází rok po smrti Jarmily Svaté a má být pojmenovaná dle nenapsaného díla Pařížský rychlík, který toužila Jarmila napsat již od svého dětství.⁷⁴

---

⁷³ Z osobního rozhovoru se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

⁷⁴ „A Jarmila celý život vyprávěla o velkém románu jejího dětství, který se bude jmenovat Pařížský rychlík“, z knihy Eduarda Kohouta Divadlo, aneb, Snář, str. 153

V románu je zmíněna i kniha vzpomínek vynikajícího levicového architekta Karla Honzíka.⁷⁵

1.3.2.2 Děj knihy

Příběh je zaměřen na život Adély Oplenové (Dle Lexikonu české literatury je touto postavou myšlena Jarmila Svatá (Uhlířová, 2008)) a Heleny Hodačové. Ta v díle vystupuje pouze jako vypravěčka a není zde nijak jmenována. Helena popisuje první seznámení s fenoménem Adéla takto: „(...) o Adéle jsem poprvé v životě uslyšela právě z matčiných úst (...) přiletěla z venkova dobývat uměleckou a intelektuální Prahu.“ Její rodina o Adéle často hovořila. Helenin otec chtěl Adélu jako model pro svůj obraz, zatímco její matka o Adéle mluvila jako o té, která „tančila na stole nahatá, a tak ji vyhodili z divadla“⁷⁶. Dějová linie střídá osudy Adély a Heleny, dochází i k prolnutí ve chvílích, kdy se ty dvě scházejí, ať už u Adély doma, nebo v bolestných okamžicích Adélinu života. Důvod, proč Helena Hodačová píše o Jarmile Svaté, mi není znám. Nejsou dostupné ani informace o jejich setkání. V knize se poprvé potkaly až po druhé světové válce ve Slovanském domě. Adéla kypřejších tvarů byla obklopena muži, kteří ji obskakovali. Na vlasech měla červený přeliv, který ji šel k jejím zeleným očím, a byla oblečena do dobře vypadajících šatů. O správnosti tohoto údaje jsem nenalezla žádný důkaz.

Dle Hodačové byla Adéla dcera drobného úředníka a něžné měšťanky. Stala se z ní herečka, která měla krásný hlas, nakonec však skončila u psaní knih. Jednu dobu byla intelektuálka z Levé revue, pak elévka z Velkého divadla, nebo si zahrála po boku krále smíchu v Komickém divadle, či byla pověstná milenka⁷⁷.

Helena často píše o osobě jménem Petr Hok, který dle ní miloval Adélu. Byl ze stejné generace jako ona, a dokonce s ní byl na škole kamarád. V roce 1942

---

⁷⁵ HONZÍK, Karel. *Ze života avantgardy: zážitky architektovy*. Praha: Československý spisovatel, 1963, 240 s. Vzpomínky.

⁷⁶ „To, že tančila na stole nahatá je možné. V mládí byla velice odhodlaná, jako skutečně neskrývala, že na koho kývla z té generace, tak toho měla. To bylo naprosto jasné. Zřejmě musela vypadat, jak jí líčí Kohout, krásná Rusovláška. Ona šmrnc měla až do stáří. Ono to z ní sálalo do určité míry, ale ta podoba už bohužel neodpovídala těmto jejím vzpomínkám.“ z osobního rozhovoru se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

⁷⁷ „Svého manžela nejspíš dokázala podvést. Tahle celá generace vyznávala volnou lásku, včetně ní.“ z osobního rozhovoru se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

zemřel v Osvětimi. „Miloval její překypující nevyváženost, její smích, její dobromyslnost, která byla vždycky smíchána s trochou zlomyslnosti, její věčnou hysterii, se kterou se chápala života, rychlost, s jakou život překonávala, a veselí, kterým se dovedla rozzářit, a smutek s depresemi, který spatřil jen jí a se kterým dovedla žít v přísném uzavření. A tento smutek dovedla povýšit nade všechno utrpení světa.“⁷⁸

1.3.2.3 Gustav Majer a konec Adéliná života

Adéla si vzala profesora Gustava Majera. Byl to bohatý muž, jenž vypracoval posudky na čs. spory před mezinárodním soudním dvorem v Haagu. Zaměstnáním byl univerzitním učitelem. Byl malého vzrůstu a objemné postavy. Během války pomáhal vdovám a ženám popravených a uvězněných. Snažil se získat místo právníka ve Spojených státech. Měli byt nedaleko nábřeží v hezkém, udržovaném, blahobytném secesním domě. Adéla se o něj velmi starala, měla smysl pro pořádek, všechno mělo své místo. Byt býval pěkně naleštěný, zařízený, půvabný a domácký. Majer byl vždy mimo zájmy Adély, ať už se jednalo o její hraní v divadle, o psaní knih, nebo o její život v kruzích přátel, všudypřítomný avšak neviditelný. Po propuštění z práce se Majer stal Adéliným sluhou. Obklopoval ji péčí a staral se o ni. Nakupoval, vařil, vžil se do role penzisty, jenž zapomínal na sebe a na to, kým byl. Jarmila patřila do generace žen, kterým děti byly na obtíž, a žádná je nechtěla. S manželem po druhé světové válce jezdila Adéla do malého domku v pohraničí, kde pobývali od časného jara až do konce podzimu, poté se navraceli zpět do města. Zde měla v klidu tvořit Adéla svá díla. Adéla pracovala ve straně, jezdila na kulturní brigády, zapojila se do lidových přednášek a v pohraničí hovořila o literatuře.

V 50. letech se kvůli procesům Adéla s manželem stěhovali do bytu, kde žili do Gustavovy smrti. „*Lvice společnosti, impertinentní vulgarizátorka kavárenských stolků, Petrova milenka, kočka z foyeru divadla, intelektuálka ze sjezdu, hostitelka z dob před procesy, a teď tahle nejistá žena.*“⁷⁹ Adéla zmizela z deníku a začala hodně pít. Adéla pila jako někdo, kdo se chce zahubit a zničit. „*(...) a já stále viděla před sebou jinou Adélu, Adélu z kavárny, kde vládla svému stolu a sklenička v její*

---

⁷⁸ ze strany 45

⁷⁹ ze strany 62

*ruce jí dodala právě tu odvalu, kterou potřebovala pro své vtipy, pro své impertinence, a sklenička alkoholu jí dodávala pocit sebezpoznaní a úžasu (...)*⁸⁰

Ke konci svého života pobývala v ústavu, v němž se léčila z alkoholismu. Chodila poté na kontroly. Brala prášky, nazývajíc se dormifen, které v ní evokovaly lhostejnost. *„Profesor Majer se objevil mezi dveřmi se sklenicí a práškem v ruce. (...) Adéla se ohlédla, lačně lapla prášek a zapila ho vodou. „Co to užíváš?“ zeptala jsem se. „To je pro uklidnění, prožili jsme hrozné časy, nedovedeš si to představit. Gustav má moje prášky zavřené, abych se neotrávila,“ řekla a rozveselila se.*⁸¹

Krátce po sobě jí umřel manžel a maminka. Těžce nesla ztrátu svého manžela. Vyhržovala, že spáchá sebevraždu tak, že spolýká prášky. *„O Adéle psali její vrstevníci jako o nejvtipnější ženě avantgardy, jako o fenoménu, fenoménu žertů, a teď se mi zdálo, že žila žertem, psala žertem, myslila a tvořila žertem a v okamžiku, kdy žert přestal být žertem, zhroutila se bez východiska.*⁸² Profesor Majer zemřel na karcinom na plicích. Po jeho smrti si vzala na starost Adélu její sestra Jana. *„Fenoména na žerty, vtipy, legrace, fenoména, kterého vodili ze společnosti do společnosti, aby si každý užil divu, fenoména si odvezla sestra. Ale kde byli všichni ti muži, kteří se dávali unášet a oslňovat vtipy, legracemi a žerty? (...) A byli to muži, kteří vytvořili Adélu. (...) Existuje vůbec rukopis Zpožděného vlaku? (...) Existuje ten rukopis?“*⁸³

1.3.2.4 Literární tvorba

V předválečném časopise byly tištěny její humoresky nebo rozprávky. Její prvotina s naivní sebestylizací se nazývala Bosé nohy. V časopisu na pokračování vycházel její román o slečně Simonettě. Za druhé světové války napsala humoristický román. Děj pojednává o tygru, který náhodou utekl ze zoologické zahrady a vmísí se do života lidí a způsobí fantastické zápletky. Tato kniha i kniha autorčina se dostaly do soutěže. O Jarmile se psalo mnoho věcí, nejvíce však pozitivních, a to díky kritikům, kteří se s Adélou stýkali v mládí. *„Adélina práce měla onu nedefinovanou podobnost, kterou občas nacházíme mezi dilem a umělcem,*

---

⁸⁰ ze strany 92

⁸¹ ze strany 64

⁸² ze strany 88

⁸³ ze strany 94

a řekla bych, že ona podobnost se nakonec ukazovala nejvíc v jejím poválečném románu, který napsala o koncentračních táborech. Těsně po válce se dostala právě touto knihou do popředí. Román, anebo spíš vyprávění, které Adéla napsala nepochybně podle skutečnosti, se jmenovalo *Objetí uniform* (...) Adélina kniha byla lehkomyšlným výplodem ne spisovatelky, ne umělkyně, ale stále té Adély, která kdysi oslňovala, jenom oslňovala, a nikdo nepočítal výsledek jejích skutků.⁸⁴ Gustav nutil Adélu do psaní, a tak napsala knihu o legendách a pověstech Svaté hory, nazývaní se Tajemný poklad. Kniha *Zpožděný vlak do Paříže* měla být Adélčina autobiografie, o které se již nějaký čas mluvilo a vědělo se, že Adéla plánuje tento rukopis vydat. Nikdo však netušil, že ho ani nezačala psát.

V literatuře chybí její nejlepší dílo - historky od stolu, které lemovaly denní literární a osobní události. Kdyby v její době existovala magnetofonová páska, stvořila by nový žánr umění. Zachytit tak její vtipy, narážky, knižní výrazy i vulgární slova, které nutily člověka do smíchu. „*Vyprávění podtrhl alkohol, alkohol, který pila ze začátku jistě jen proto, že jí dodal nebojácnost, že jí dodal čilou jasnost a mozek se jí zdál v takovém okamžiku ještě schopnější, že chrlila bez bázně ještě víc takových soterií a přátelé tleskali a ona byla tím gaminem v sukních třicátých let, který určoval ženskou módu vtipu celé avantgardy.*“⁸⁵ Adéla nebo-li fenomén na ostrovtip a intelektuální řeči. „*(...) duha vtipů, legráček a anekdot, její humor měl rabelaisovskou šťavnatost.*“⁸⁶

1.3.2.5 Ervín Mandelík a jeho žena Věra

Ing. Ervín Mandelík se narodil 25. června 1883 v Kolíně. Byl spolumajitelem rozsáhlého rodinného jmění, ale za druhé světové války jim byl majetek sebrán. V roce 1935 si vzal svou druhou manželku Věru, rozenou Svatou, která se narodila 21. srpna 1906. Roku 1943 byl převezen do Terezína, o rok později se ocitl v Osvětimi. Osvobození se dočkal v táboře Mauthausen. Umírá 26. dubna 1971. (Jouza Ladislav, 2013 stránky 68-69)

---

⁸⁴ ze strany 36-37

⁸⁵ ze strany 19

⁸⁶ ze strany 18

1.3.2.5.1 Jejich život dle knižní podoby

Adélina sestra Jana byla původně písarka a sedávala po boku obchodníků z celého světa. Byla v té době krásnou a obdivovanou ženou. Jana se provdala za Wildemanna, vlastníka mezinárodní firmy na dřevo. Za války se dostal do koncentračního tábora, přičemž jeho továrna dostala německé vedení, a po válce došlo k znárodnění jeho podniku. Po jeho návratu z koncentračního tábora se přestěhovali do pohraničí. Zde vykonával funkci úředníka na národním výboru. Odsud se přesunuli do města, kde žili s maminkou Věry do její smrti.

1.3.3 Eduard Kohout

Československý rodák Eduard Kohout (* 6. března 1889, † 25. října 1976) patřil k legendám českého herectví.

Po čtyřech sezonách v Plzni a krátkém angažmá na Smíchově a Vinohradech pak strávil pětadvacet let v Národním divadle, ale pohostinsky zde hrál takřka do své smrti. Zde exceloval v řadě nesmrtelných inscenací režírovaných K. H. Hilarem. Za roli Hamleta dostal roku 1927 Národní cenu, za dosavadní tvorbu získal stejnou cenu i v roce 1939.

Ve filmu debutoval v roce 1913 a během své herecké kariéry se objevil v celé řadě snímků, především ale ve vedlejších rolích. Začínal v němém éře, hrál typy elegantních i podivínských mužů, jeho hlas byl často využíván v rozhlase, dočkal se i rolí televizních – a právem se mu často říká „kníže z Kampy“.⁸⁷

1.3.3.1 Život Jarmily Svaté podle Eduarda Kohouta

Jarmila Svatá pocházela z Kolína. Měla zelené oči, měděné vlasy a matnou broskvovou pleť. Byla krásná a již ve svých sedmnácti letech to byla osobnost. Ve Vysokém nad Jizerou, kde byla na prázdninách, se byla podívat na hru Faust, jíž ji okouzila i sám hrdina, Eduard Kohout, který měl její kariéru trochu na svědomí.

---

⁸⁷ Příběhy slavných. *Česká televize: Eduard Kohout* [online]. Praha: Ondřej Kepka, 2011 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10123383458-pribehy-slavnych-eduard-kohout/411235100211008-posledni-romantik/>

Později se objevila v Praze u Hilara jako elévka. Oslnila ho, i když neměla vystudovanou konzervatoř, pouze ochotnickou průpravu.

Jarmila Svatá, co si umínala, to se muselo stát. Jednou ji našel E. Kohout u sebe doma, a tak jim započalo „*dramatické i veselé soužití*“. Kohout o ní říká: „*Byla jako kočka, která se na řadu dní zaběhne a najednou se zase objeví unavená a bez nálady, okřeje a zase zmizí. Až se jednou nevrátila vůbec.*“⁸⁸ Měl o ní starost, ale zároveň pocítil úlevu, jelikož žití s Jarmilou Svatou bylo jako žití s Etnou. Pohltila ji noční Praha třicátých let a divadlo se pomalými krůčky přesunulo na vedlejší kolej. V doprovodu známých ctitelů vcházela do vináren a barů, kde se scházela elita národa. Stala se hvězdou, jež bavila všechny přítomné svým vtípem a okouzlovala cynickou upřímností. Proslula svými bonmoty, které mnoho z jejích přátel používalo ještě dlouho poté, co je vyřkla z úst. Stejně tak jako Hodačová (viz výše) píše Kohout o možnostech magnetofonu, který by zachytil veškeré vtipy, které Jarmila Svatá vyprávěla. Uměla být upřímná sama k sobě, ale přesto měla chování dámy. Když rozesmála okolí některým ze svých vtípů, prohlašovala: „*Já jsem sebou okouzlená!*“

Jak poznamenal ve svém díle Kohout, zůstalo v ní něco venkovsky jadrného a nechápavého, co svádělo ke zpovědi. Cituji: „*Všichni jsme ji dávali v plen svá tajemství, ačkoli jsme věděli, že je zítra bude znát celá Praha. Nikdo jsme neodolali kouzlu důvěrné atmosféry, jakou dovedla kolem sebe vyvolat. Co jsme neřekli, uhádla. Měla až zázračný dar proniknout k podstatě každé lidské bytosti a svést největší psychologické záhady na jednoduchého jmenovatele.*“⁸⁹ Jarmile Svaté je přisuzováno autorství termínu „mindrák“, pocházejícího z německého slova Minderwertigkeitskomplex. Význam tohoto novotvaru je „komplex méněcennosti“. (Vlašín, 1973)

Nebyla typ člověka, který si udržel na delší čas angažmá v divadle – okusila divadelní prkna v Národním, u Vlasty Buriana i v Osvobozeném. Zde se setkala s tajemníkem Svazu průmyslníků ing. Josefem Fuksou, malým a obtloustlým daňovým poradcem významných podnikatelů, za nějž se vdala. Svým sňatkem

---

⁸⁸ ze strany 150

⁸⁹ ze strany 150

překvapila své přátele, zaskočila je více, než dobře utajovaný sňatek Karla Čapka s Olgou Scheinpflugovou. „*Jarmile vydal novomanžel jako svatební dar její první literární dílo, autobiografii nazvanou „Andělčina kariéra“, které původně vycházelo v novinách na pokračování.*“⁹⁰

„*Chodili jsme k nim jako domů. Pavel Kropáček, Josef Träger, Karel Konrád, Václav Navrátil, Vlasta Petrovičová, Olga Srbová a jiní a jiní; vždycky tam někdo seděl a říkal, že musí, musí jít, ale neměl k tomu sílu a hodiny plynuly. Obvykle se tu zčistajasna objevila nějaká významná osobnost a rázem podlehla srdečné atmosféře Jarmilina domova – a připojila se k trvalým domácím hostům. Manžel přitom pracoval ve svém pokoji a přišel jen na chvíli, aby pověděl anekdotu, nalil víno nebo naopak nenápadně odnesl láhve, získal-li dojem, že by už Jarmila neměla pít. Mluvilo se i o revoluci, o marxismu, zatímco hostitel přemýšlel, jak nějakému kapitalistovi spočítat zdanění co nejméně bolestně. Jarmila se mu posmívala, ale imponoval jí a přes všechny předpovědi ten podivný svazek vydržel až do konce.*“⁹¹

Jarmilu Svatou jsme mohli ještě naposledy spatřit na jevišti u Anny Sedláčkové, a to za války v inscenaci inspirované Tylovou hrou *Tvrdohlavá žena*. Poté se zaměřila na psaní knih. Zpočátku psala pro vlastní zábavu do novin a do časopisů, postupně se však zabývala literaturou odpovědněji.

„*Mladší spisovatelka, která ji poznala v truchlivé situaci ke konci života, o ní napsala román. Pravdivý, a přece neskutečný. Jarmila se nedala měřit mírou literární hrdinky, připadala mi vždycky spíš jako živel než jako vyhraněný člověk.*“⁹²

Během své návštěvy v Mánesu⁹³ bavila přítomné. Hlásila se ke svému studiu na kolínské měšťanské škole a hovořila ráda o tom, co všechno přečetla a znala. O sobě prohlašovala, že je „*duch, jenž všechno popírá*“. Lidé ji spíše vnímali jako

---

⁹⁰ ze strany 149 – 150

⁹¹ ze strany 151

⁹² ze strany 151

⁹³ „*My jsme seděli s Bieblem a Konrádem do půlnoci v Klubu umělců v Mánesu a o půlnoci jsme šli do „14“ a tam jsme ještě 2 hodiny byli spolu. Pili jsme a diskutovali. To bylo normální. To bohémství určitý. A ona mnohem víc třeba než já. Sedávali jsme v podnicích, „ve 14“ a stále někdo přicházel. Praha kolotala, ať to byl Klub umělců v Mánesu. To v té době bylo něco. To klub spisovatelů proti tomu, to bylo nic. A pak ta „14“ pojmenovaná podle francouzských vináren. Tam to od půlnoci do dvou vřelo. Tam chodili kumštýři nejrůznější. A ona byla středem pozornosti.*“ z osobního rozhovoru se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

energickou ženu, která dokázala všechny oslnit. Jarmila Svatá za svůj život poznala i bídu, přesto ráda pomáhala lidem kolem sebe, i za války pomohla ilegálním pracovníkům. Velmi prožívala sociální nepokoje své doby.

„A Jarmila celý život vyprávěla o velkém románu jejího dětství, který se bude jmenovat „Pařížský rychlík“. Nenapsala jej.“⁹⁴

„Nejzářivější pražská intelektuálka zemřela v šedesáti letech jako spisovatelka, nejspíše dobrovolně.“⁹⁵

2. Praktická část

Smyslem praktické části bakalářské práce je zaměřit se na osobnost a dílo Jarmily Svaté jakožto pozapomenuté spisovatelky. Cílem bude seznámit posluchače s autorkou prostřednictvím přednášky, která zachycuje různé aspekty z jejího života. Přednáška nazývaná se „Nejvtipnější žena avantgardy“ je přínosem pro návštěvníky v rozšíření jejich znalostí nejen o nové jméno z kulturní oblasti, ale i připomenutí událostí od roku 1903 do roku 1964.

2.1 Úvod

V této poslední části bakalářské práce je vysvětlen pojem přednáška a odůvodnění, proč je pro posluchače vhodným zdrojem informací. Dále je vylíčena příprava na praktickou část bakalářské práce, popsání průběhu přednášky a následné vyhodnocení zpětné vazby publika. Tato část shrnuje přínos Jarmily Svaté pro dnešní čtenáře.

2.2 Wikipedie

Na internetovém portálu – wikipedie.org jsem se rozhodla vytvořit chybějící článek o Jarmile Svaté. Chtěla jsem rozšířit její životopis o některé údaje, které jsem našla až v Literárním archivu. Doplnila jsem tak heslo ze Slovníku po roce 1945 zpracované Hemelíkovou. Důvodem vložení článku na Wikipedii je oblíbenost těchto internetových stránek mezi studenty. Jarmilu Svatou jsem přidala i do článku

---

⁹⁴ ze strany 153

⁹⁵ ze strany 93

– Jarmila, zde je v oddíle mezi známými nositelkami tohoto jména, a Kolín, tady jsem ji přidala mezi rodáky Kolína. Tím, že jsem její jméno spojila s těmito hesly, rozšířila jsem možnost objevení článku o autorce.

Jedná se o můj první příspěvek na Wikipedii. Jako začátečníkovi mi byla navrhuta varianta pískoviště⁹⁶, což je prostor, kam nováčci mohou vkládat příspěvky, které nejsou zatím publikované. Nicméně jsem se rozhodla vložit příspěvek už přímo ke zveřejnění. Článek jsem již několikrát editovala podle nově získaných znalostí či kvůli poupravění gramatického jevu. Příspěvek jsem odcitovala stejnou měrou jako svou bakalářskou práci, abych nebyla nařčena z plagiátorství. Bohužel jsem nezískala oprávnění od LA PNP vložit na Wikipedii fotografie Jarmily Svaté.

2.3 Přednáška

Za přednášku je považován mluvený projev naučného obsahu. Je přesvědčivá, živá a vzbuzuje pozornost posluchačů. Přednáška má být přehledná a mít promyšlenou kompozici. Důležité je nečíst celý text, aby se udržoval kontakt s posluchači. Je dobré udržovat i přiměřené tempo, více pauz a kratší věty. (Sochrová, 2007 stránky 92, 99)

Přednáška je dle mě vhodný zdroj informací. Rozhodla jsem se pro ni ve chvíli, kdy jsem lidem říkala téma své bakalářské práce, a nikdo nevěděl, kdo byla Jarmila Svatá. Její jméno bylo pro lidi neznámé a chtěli se o ní dozvědět více. Říkala jsem jim stručný životopis a jak jsem informace o ní získávala návštěvami Literárního archivu v Praze. Pociťovala jsem potřebu sdělit o Jarmile Svaté i jiným lidem. Povědět jim o jejím životě i to, jak jsem poznávala její osobnost seznamováním se s archiváliemi a články. Chtěla jsem předat posluchačům informace o osobě, která byla dlouhá léta zapomenuta, aby tak získali nové poznatky.

Projekt v podobě přednášky jsem zvolila i pro svůj osobní rozvoj. Nikdy jsem neměla možnost předat získané informace, které jsem nabyla vlastním zkoumáním,

---

⁹⁶ „Pískoviště je prostor, kde můžete svobodně experimentovat, procvičovat editace, zkoušet nová udělátka nebo vytvářet návrhy článků, než je přesunete do „hlavního prostoru“ Wikipedie.“ (Wikipedia: the free encyclopedia, 2001-)

jiným lidem. (Referáty ve škole bych neřadila do stejné kategorie. V mém případě se nejednalo o rozsáhlý soubor informací osvojených nastudováním během delšího časového období. Proto přednášku hodnotím jako svou první zkušenost v této oblasti.)

Nasbírala jsem i údaje týkající se příprav na přednášku. Jak sehnat kontakty, koho je potřeba oslovit nebo jak propagovat událost. Naučila jsem se lépe plánovat svůj čas ohledně kontaktování dotyčných osob s předstihem, také odhadnout, kolik času je potřebného k přípravě proslovu a následně jeho naučení.

2.4 Příprava

Příprava přednášky na praktickou část bakalářské práce započala před posláním e-mailu do kolínské knihovny. Bylo důležité uvědomit si, co od přednášky očekávám já a co budou očekávat posluchači. Jak přednášku připravit jako informačně zajímavou, aby pro posluchače byla přínosná.

Po zkontaktování ředitele kolínské knihovny p. Kárníka jsme se domluvili na datu a času události na pozvánce a plakátu. Plakát jsme navrhli tak, aby zaujal kolemjdoucí. Stálo na něm velkými písmeny pojmenování Jarmily Svaté jejími přáteli - „Nejvtipnější žena avantgardy“ (viz příloha B). Datum se stanovilo na 18. dubna 2017 a časově jsme se domluvili na 10. hodinu dopoledne. Orientovali jsme přednášku především na starší obecnstvo. Proto jsem určila délku přednášky maximálně na hodinu včetně možnosti dotazů.

Důvodem výběru kolínské knihovny bylo situování projektu do místa narození Jarmily Svaté. Kolín nabízí mnoho míst pro přednášku, rozhodnutí zvolit si právě knihovnu bylo příznačné vzhledem k povolání Jarmily Svaté.

Bylo obohacující připravovat se na den svého projevu. Nahrávat si svůj hlas, abych vytrébovala nedostatky způsobené špatnou artikulací. Také bylo potřeba procvičit intonaci a řečnické pauzy, aby posluchači udrželi svou pozornost. Tento trénink byl užitečným nástrojem pro zopakování některých získaných poznatků z hodin rétoriky či z předmětu - Kultura řeči. Prakticky jsem tak využila učivo dosažené během vyučovacích hodin z mého oboru (viz úvod) a rozvinula tak svoje schopnosti řeči k obecnstvu.

Přednášku jsem obohatila soutěží v papírové podobě - kvízem, během níž si posluchači zopakovali informace o spisovatelce. Za vyplnění správných odpovědí k všem otázkám jsem odměnila tři výherce. Svůj projev jsem doprovázela připravenou prezentací v PowerPointu. Snímky obsahovaly především fotografie pocházející z Literárního archivu v Praze. Posluchači se tak seznámili s vizuální podobou spisovatelky, s její tvorbou, korespondencí a novinovými články, které se jí týkaly. Abych získala zpětnou vazbu, přichystala jsem i dotazníky. Ty jsem, spolu s kvízem, rozdala před začátkem přednášky a na jejím konci jsem je vybrala.

2.4.1 Další okolnosti týkající se přednášky

Po dohodě s ředitelem kolínské knihovny jsem kontaktovala zaměstnance kolínského internetového portálu www.kolin.prubezne.cz, kterého jsem poprosila o zveřejnění článku, který obsahoval jak pozvání na přednášku, tak krátký životopis spisovatelky. Aby se čtenáři dozvěděli i o přednášejícím, zkratkovitě jsem se v článku představila.

Na stránkách Facebooku jsem vytvořila pozvánku⁹⁷ na přednášku o Jarmile Svaté, kterou jsem pojmenovala stejně, jako byl název plakátu. Chtěla jsem tak rozšířit povědomí o chystané události i mezi mladšími jedinci, kteří se především soustřeďují na sociálních sítích. Cílem bylo oslovit nejširší spektrum lidí, aby se buď seznámili s autorkou, jejíž jméno pro ně bylo neznámé, anebo si připomněli osobnost, o které se dnes na školách studenti nedovědí. Dalším záměrem bylo získat co nejvíce zájemců, kteří by si o Jarmile Svaté přišli poslechnout přednášku. Událost na Facebooku jsem sdílela přes svůj soukromý profil svým přátelům. Také jsem ho vložila na stránky facebookové stránky města Kolína a Městské knihovny v Kolíně. Na stránkách městské knihovny byla pozvánka dána i samotnou knihovnou a také se tu objevil nový příspěvek z internetového portálu kolin.prubezne.cz. Ten byl napsán zaměstnancem knihovny, který v něm napsal velmi stručný životopis Jarmily Svaté a důležité informace týkající se přednášky. Stejnou pozvánku na přednášku zveřejnil i na hlavních stránkách města Kolína, kde ji vidělo nejméně 120 lidí.

---

⁹⁷ Přijďte si poslechnout přednášku o neznámé kolínské rodačce, spisovatelce a herečce Jarmile Svaté (*1903- †1964). Dozvíte se informace z jejího života dle zachovalých záznamů. Zjistíte, s kým se Jarmila Svatá scházela, co o ní bylo psáno, a především se seznámíte s její tvorbou. Na konci přednášky bude prostor na Vaše dotazy. (Viz Facebook)

Po Kolíně jsem vylepila několik plakátů na místa, která mi přišla nejvíce navštěvovaná, např. u zastávky městské hromadné dopravy, nebo na nádraží. Jeden jsem vyvěsila i na náměstí ve své rodné vesnici.

2.5 Přednáška v Městské knihovně v Kolíně

V úvodu přednášky jsem se několika větami představila obecně. Zdůvodnila jsem svůj výběr tématu bakalářské práce a to, proč jsem zvolila přednášku jako praktickou část. Předdeslala jsem i žádost o vyplnění dotazníků (viz příloha C) pro získání zpětné vazby a navnadila jsem posluchače na získání odměny. Ta byla určena úspěšným řešitelům kvízu (viz příloha D), který jsem si na závěr také připravila. Chtěla jsem tím udržet jejich pozornost a především docílit toho, aby si lépe zapamatovali některé důležité informace o Jarmile Svaté. Než jsem zahájila svůj projev o Jarmile Svaté, uvedla jsem, z jakých hlavních zdrojů jsem čerpala. Pak jsem započala svou řeč o životě Jarmily Svaté. Pověděla jsem o jejím dětství, herecké a filmové kariéře, sňatku, literární činnosti, kulturním a politickém životě a o posledních letech života Jarmily Svaté. Taktéž jsem pověděla posluchačům o její literární tvorbě a zkratkovitě popsala obsah knih. Abych jim přiblížila více autorčinu osobnost, přečetla jsem několik výroků o ní, které jsem našla v různých článcích, v knize od Heleny Hodačové a v pamětech Eduarda Kohouta. Na závěr jsem poděkovala Městské knihovně v Kolíně a panu Kárníkovi za umožnění mít přednášku v prostorách knihovny a posluchačům za to, že se přišli dozvědět nové informace o Jarmile Svaté.

2.6 Vyhodnocení přednášky

Přednášku hodnotím jako úspěšnou a povedenou. Po ukončení mého projevu se mnoho z posluchačů vyjádřilo slovy povedené a bylo mi popřáno i hodně štěstí při obhajobě bakalářské práce. I při přednášce jsem vnímala vřelou atmosféru. V průběhu své řeči jsem pozorovala zaujaté obličejové výrazy, někteří posluchači si psali informace do zápisníků.

2.6.1 Dotazníky

Zpětná vazba v papírové formě mi byla odevzdána 18 lidmi z 26 přítomných, kteří se zapsali do prezenční listiny (viz příloha E). Tři zaměstnanci knihovny se mi

zapomněli podepsat. Dotazníky mi vyplnilo 15 žen a 3 muži. Věková hranice byla kolem 70 let (60-70 let bylo zakroužkováno šesti lidmi a 8 lidí tu bylo okolo věku 70-80let). Deset lidí o Jarmile Svaté předtím nikdy neslyšelo. Jeden člověk ji znal z článku od Miroslavy Jouzové, který zmiňuji již na začátku své bakalářské práce. Jiní o ní jen slyšeli z vyprávění a okrajově. Prostřednictvím přednášky osm lidí získalo všeobecně nové informace, čtyři lidi poznali další osobnost Kolínska a dvě osoby se tak seznámily s životem Jarmily Svaté. Mnoho z posluchačů by si rádo od Jarmily Svaté přečetlo některou z knih. Největší počet hlasů získala dvě díla, a to Andělčina kariéra a Milenci SS smrti. Pro všechny byl projev srozumitelný. Někteří můj projev ohodnotili i jako vtipný, krásný a jasný, či že chválí. Byla zde i jedna výtku, a to, že mi bylo doporučeno zpomalit tempo projevu. Dvanáct lidí zhodnotilo celkově přednášku 10 body (označené jako zajímavé), což bylo maximum. Dva lidé mi dali devítku a jeden člověk osmičku.

2.7 Zpětná vazba

Zpětnou vazbu jsem získala ihned po konci přednášky. Posluchači mě ocenili potleskem a pochválily mě za přínosné informace o kolínské rodačce. Též vyplnění dotazníků přispělo k získání zpětné vazby (viz Dotazníky).

Na stránkách Facebooku Městské knihovny v Kolíně se ještě ten den objevil článek o konané přednášce. Ředitel knihovny pan Kárník sdílel na jeho osobním profilu tento příspěvek: „*Některé přednášky dokáží zaujmout. Univerzita v Hradci Králové má šikovné studentky.*“ Podařilo se mi opět kontaktovat externího zaměstnance internetového portálu kolin.prubezne.cz, aby vložil příspěvek o konání přednášky v Městské knihovně v Kolíně. Článek jsem napsala v třetí osobě, jako nestranný pozorovatel a popsala jsem průběh přednášky. Přednášku jsem nijak nehodnotila.

Zpětná vazba mého projevu byla převážně kladná. Jsem vděčná za získání nových zkušeností a rozvíjení svých dovedností.

Závěr

Řekne-li se Jarmila Svatá, málokdo ví, o koho se jedná. A proto jsem touto cestou chtěla upozornit na opomenutou spisovatelku a herečku. Mým cílem bylo rozšířit o ní povědomí mezi lidmi a získat nové informace o jejím životě. Složila jsem z mnoha střípků její osobnost. Nahlédla jsem tak do různých oblastí života Jarmily Svaté. Musím však podotknout, že jsou ještě informace, které čekají na zpracování, ať už básně, které nikdy nevydala, nebo novinové články, kterých je tolik, že by se z nich mohla vytvořit kniha.

Cílem bakalářské práce bylo přiblížit i její díla dnešním čtenářům. To se mi podařilo v přednášce, když jsem hovořila o stručném obsahu děl a v dotazníku položila otázku: Přečetli byste si některou z knih od Jarmily Svaté? Posluchači tak měli možnost zjistit, o čem Jarmila Svatá psala a přímo vyhodnotit, zda by si některou knihu přečetli. Odezva byla kladná, a tak očekávám, že se její knihy stanou znovu čtenými. Další možností, jak získat čtenáře, bude přednáška na Gymnáziu v Kolíně. Zde může dojít k rozšíření čtenářské obce i mezi mladistvými.

Bakalářskou práci jsem obohatila též vybranými recenzemi jejích knih i vystoupení v divadle Anny Sedláčkové. Pro důkladné vykreslení osobnosti Jarmily Svaté jsem se rozhodla dodat do závěrečné práce výroky lidí, kteří poznali během svého života Jarmilu Svatou, nebo o ní slyšeli.

Otázkou zůstává, proč Jarmila Svatá není i v dnešní době známou autorkou. Zdeněk Karel Slabý prohlásil: „*Ona nebyla stálice v tom ohledu, že by budovala něco stálého. Neustále chtěla něco nového prožívat.*“⁹⁸ Možná to bylo začátkem jejího zapomnění. Co je však hlavní příčina, že její největší dílo nikdy nevzniklo. Myslím tím historky z kaváren a barů, kterými bavila okolí, ale nikde nejsou sepsány, natož nahrány. Na tom se shodují tři lidé - Helena Hodačová, Eduard Kohout a Zdeněk Karel Slabý. Kdyby někdo zachytil její humor, mohli jsme si dnes pouštět její hlas, jako si pouštíme scénky z divadla Jára Cimrmana.

---

⁹⁸ Z osobního rozhovoru se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha, 6. dubna 2017

Je mi velkou ctí, že jsem se mohla seznámit s životem tak výjimečné ženy. Doufám, že budu mít ještě mnoho možností obeznámit širší veřejnost s životem Jarmily Svaté. Prozatím jako portrét Jarmily Svaté bude tato bakalářská práce.

Zdroje

Primární literatura:

LA PNP, osobní fond Jarmily Svaté 1. část, inv. č. 176, Praha 1968

LA PNP osobní fond Jarmily 2. část, inv. č. 963, Praha 1999

SOkA Kolín, fond Obchodní akademie Kolín, inv. č. 231 a 258

SOkA Kolín, tisk - voličský seznam 1907

SOkA Kolín, fond Základní školy Kolín IV, Prokopa Velikého 633, bez inv. č.

SVATÁ, Jarmila. *Andělčina kariéra*. Praha: O. Janáček, 1932, 123 s.

SVATÁ, Jarmila. *Blaník, hora tajemná*. 2. vyd. Praha: SNDK, 1962, 88 s.

SVATÁ, Jarmila. *Dvanáct pohádek*. Praha: SNDK, 1958, 171 s.

SVATÁ, Jarmila. "Kterak slečna Adelaida mladé manželství zachránila" aneb Můj vstup do světa literárního: Vzpomínky. *Zlatý máj*. 1959, 3(5), 221-223.

SVATÁ, Jarmila. *Milenci SS smrti*. Praha: Svoboda, 1945, 185 s. Dokumenty a reportáže.

SVATÁ, Jarmila. *Nenapravitelní: příběh o 3 jednáních z nacistického zajateckého tábora Attnang : tento příběh je dramatickým zpracováním jedné kapitoly knihy "Milenci SS smrti"*. Praha: Svoboda, 1946, 74 s. Divadlo - lidu.

SVATÁ, Jarmila. *Pět dnů: příběh pražské květnové revoluce*. Praha: Mladá fronta, 1959, 118 s. Boje.

SVATÁ, Jarmila. *Perepoloch*. Přeložil N. VAGNER, přeložil V. N. VAGNER. Moskva: Izdatel'stvo inostrannoj literatury, 1963, 236 s.

SVATÁ, Jarmila. *Petr zbláznil město*. Praha: Melantrich, 1945, 248 s.

SVATÁ, Jarmila. *Petr zbláznil město*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1958. Úsměvy, 35.

SVATÁ, Jarmila. *O náprstku, nůžkách a Drobňousovi*. Praha: Mladá fronta, 1963, 1 sv. Knihovnička Mateřídoušky.

SVATÁ, Jarmila. *Sedm kamarádů slečny Vivian*. Praha: Petr, 1938. 1 sv.

SVATÁ, Jarmila. *To byl jeden rok*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1957.

SVATÁ, Jarmila. *V zajetí domova*. Praha: [Josef Fuksa], 1936. 210 s.

Sekundární literatura:

Almanach studentského kolínského Klubu mladých 1898-1923. Kolín: Studentský kolínský klub mladých, 1924, 64 s.

Český jazyk a literatura: ucelená, přehledná, osvědčená příprava k maturitě i na VŠ. [Havlíčkův Brod: Fragment, 2007], 92, 99-100. V kostce (Fragment). ISBN 978-80-253-0468-6.

Jarmila Svatá. *Kolínské pojmy: městská encyklopedie*. díl druhý. Kolín: Aleš Zahajský, 2006.

DOUBEK, Michael. O cti novin. *Obrys-Kmen: Týdeník pro literaturu a kulturu*. Praha, 2007, **13**(18), 4.

HODAČOVÁ, Helena. *Zpožděný vlak do Paříže*. Praha: Československý spisovatel, 1964, 95 s. Žatva.

HONZÍK, Karel. *Ze života avantgardy: zážitky architektovy*. Praha: Československý spisovatel, 1963, 240 s. Vzpomínky.

JOUZA, Ladislav, Jaroslav PEJŠA a Miroslava JOUZOVÁ. *Léta žalu a strastí: vzpomínky na osudy kolínských Židů v období holocaustu*. Kolín: Městská knihovna Kolín, 2013. ISBN 978-80-260-4158-0.

JOUZOVÁ, Miroslava. Jarmila Svatá. *Zpravodaj města Kolína*. 2014, **20**(4), 16.

KOHOUT, Eduard. *Divadlo, aneb, Snář*. Praha: Odeon, 1975, 218 s., [30] s. obr. příl. Klub čtenářů.

KONRÁD, Karel. Zdravice Jarmile Svaté. *Plamen: Měsíčník pro literaturu, umění a život*. Praha: Svaz československých spisovatelů, 1963, **pátý**(10/63).

Z. K. S. Dva měsťáci. *Tvorba*. 1958, **23**(30), 717-718.

SLABÝ, Zdeněk Karel. Čas je velký přítel. *Zlatý máj: časopis o dětské literatuře a umění*. 1964, **8**(6-7), 295 str.

Jarmila Svatá. SLABÝ, Zdeněk Karel. *Potkávání setkávání: listování v osudech : kompendium vzpomínek - rozhovorů - dopisů - dokumentů*. Praha: Volvox Globator, 2015, s. 467-475. ISBN 978-80-7511-225-5.

ŠTORCH-MARIEN, Otakar. *Sladko je žít: paměti nakladatele Aventina I ; předmluva Adolf Hoffmeister*. Praha: Československý spisovatel, 1966, 389 s. Vzpomínky.

TRÄGER, Josef. Nejvtipnější žena naší avantgardy. *Literární noviny*. 1963, **12**(38).

TYČ, Miroslav. *Osobnosti kultury*. Kolín: Polabský Zlatý pruh - Kulturní společnost Miroslava Benáka, 2006. ISBN ISBN 80-254-0440-4.

UHLÍŘOVÁ, Marie. Jarmila Svatá. In: MERHAUT, Luboš. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Praha: Academia, 2008, s. 430-432. 10455. ISBN 978-80-200-1572-3.

VLAŠÍN, Štěpán. Nejvtipnější žena avantgardy: K dvojímu výročí Jarmily Svaté. *Tvorba*. 1973, (38).

ZÍTKOVÁ, Irena. Jarmila Svatá. *Kruh*. 1958, (červen/červenec), 60-62.

Internetové zdroje:

HEMELÍKOVÁ, Blanka. Jarmila Svatá. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i., 2007 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=650&hl=svat%C3%A11+>

KEPKA, Ondřej. Příběhy slavných: Poslední romantik (Eduard Kohout). [Http://www.ceskatelevize.cz/](http://www.ceskatelevize.cz/) [online]. Praha: Česká televize, 2011 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10123383458-pribehy-slavnych-eduard-kohout/411235100211008-posledni-romantik/>

LOPOUR, Jaroslav "krib". Jarmila Svatá. [Http://www.csfd.cz/](http://www.csfd.cz/) [online]. Praha: POMO Media Group, 2010 [cit. 2017-01-05]. Dostupné z:

<http://www.csfd.cz/tvurce/29028-jarmila-svata/>

MOLDANOVÁ, Dobrava. Helena Hodačová. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2016 [cit. 2017-02-07]. Dostupné z:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=695&hl=helena+hoda%C4%8Dov%C3%A11+>

Průvodce: Pískoviště. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Průvodce/Pískoviště>

Informace získané osobním kontaktem

Téma: Jarmila Svatá

Interview se Zdeňkem Karlem Slabým, spisovatelem, publicistou, kritikem, Praha
6. dubna 2017

Seznam příloh

Příloha A – báseň od Konstantina Biebla věnovaná Jarmile Svaté

Příloha B – plakát k přednášce

Příloha C – vzor dotazníku

Příloha D – vzor kvízu

Příloha E – prezenční listina

Příloha

Příloha A – báseň od Konstantina Biebla věnovaná Jarmile Svaté

ŠIBENIČNÍCI (*Jarmile Svaté*)

Pět veselých chlapců pět kamarádů pět
zvonů
Dalo se na cestu k horám lesům a pastvinám
Přejdou jak zahradník když zalévá na
záhonu
Jednou sem a jednou tam
Hlas jejich srdcí ulitý z nejčistšího kovu
Uhání lehce jak větrem po poli hnaný sníh
Z nejtisších dálek se přizene jako bouře
ke hřbitovu
A zalehne v uších notáblů v předních
lavicích
Pět rozhoupaných zvonů až krev se zpění
Pět veselých plavčků nedbá a neslyší
Tolik hodnostářů to řeklo: Kluci zatracení
Co to tam děláte ve věži nejvyšší?

Pět veselých jezdců letících nad rybníkem
Přitáhlo opratě zvonů a spouští všechna
stavidla
Odvážného mládí jež svým rozpustilým
smíchem
Snižuje hladinu zpovědního zrcadla

Klinkají nohama ve věži jako oběšenci
Jednou tam a jednou sem
Ve vzduchu dvakrát pokárání Jeho Eminencí
Při biřmování amethystovým prstenem

Pět rozhoupaných zvonů až krev se zpění
Těm co od bujných hřibat ničím se neliší
Tolik hodnostářů to řeklo: Kluci zatracení
Co to tam tropíte ve věži nejvyšší?

Nad střechou bílými koni tažené ekvipáže
Burácí smích pěti nespoutaných těl
Pět létajících ďáblů rozpíná paže
Nad střechou kočáru v kterém sám kníže
Thun přijížděl

58

Pět vesnických chlapců pomoci jim není
Čeká je pod věží trest a věčná záhuba
Jsou to šibeničníci s provazu utržení
Každou chvíli odletí oknem z chrámu
svatého Jakuba

Zvoní to v uších pana správce pana
důchodního pana kontrolora
Neslýchaným klekáním od rána do noci
Výsměchem uličníků kteří se na hnoji
panského dvora
Zmocnili střelkačky a střikali na zámek
hnojníci

A nyní gotickým oknem vyhánějící vrány
z věže
Svým zbojnickým smíchem až na mol opilí
Vyzvánějí do kraje radostně a svěže
Všechno co za celý týden na zámku ztropili

59

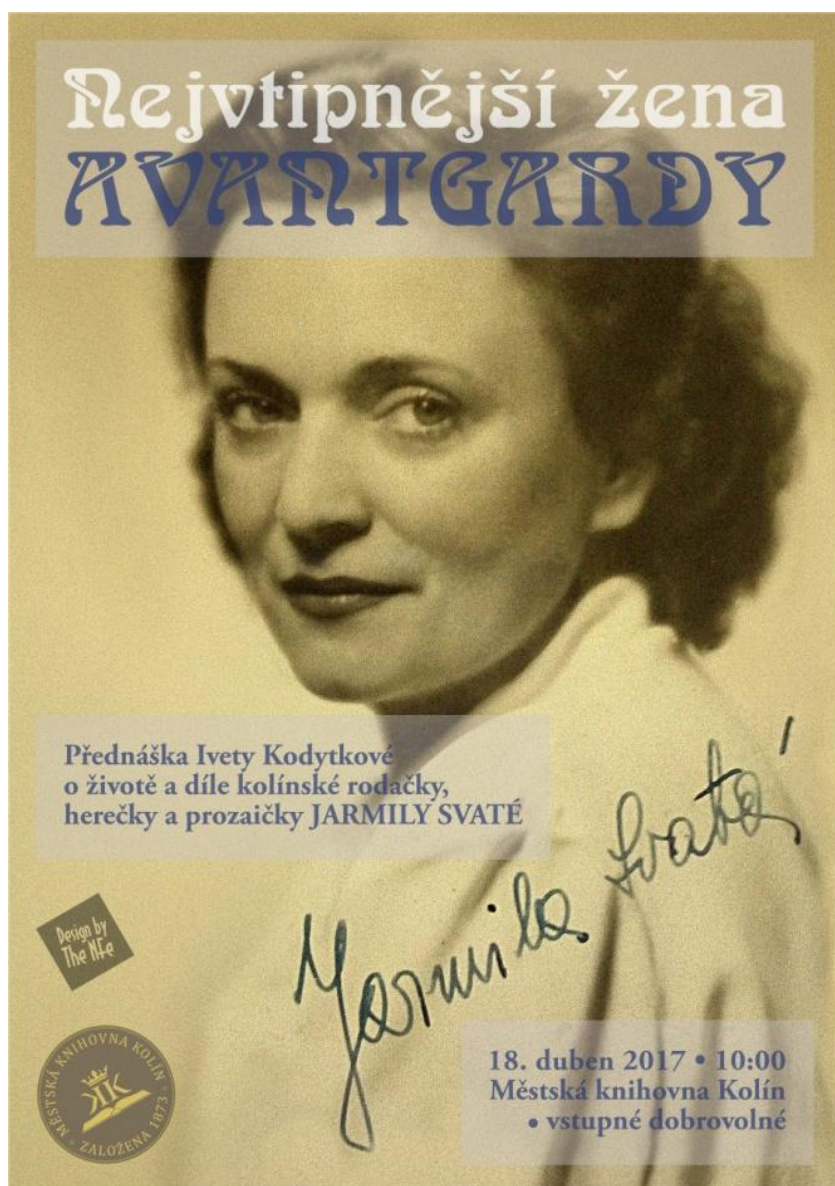
Když jedněm krev stydne druhým se zpění
Smích svobodných srdcí ani smrt neztiší
Tolik hodnostářů to řeklo: Kluci zatracení
Čemu se řehátáte ve věži nejvyšší?

Pět smějících se chlapců neozvou se ani
Jan Arnošt Václav Novák Ludvík Kunerle
Josef Votruba
Kde jsou tví kamarádi vždycky tak veselí
při klekání
Leží na hřbitově pod věží chrámu svatého
Jakuba

Hlas jejich srdcí ulitý z nejčistšího kovu
Uhání lehce jak větrem po poli hnaný sních
Z nejnižších dálek se přizpěje jako bouře ke
hřbitovu

Pět chlapců všem knížatům všem
kardinálům všem kontrolorům se
smějících

Příloha B – plakát k přednášce

DOTAZNÍK

Vaše pohlaví

- muž
- žena

Váš věk

- 1 - 20 let
- 20 - 30 let
- 30 - 40 let
- 40- 50 let
- 60- 70 let
- 70 - 80 let
- 80 - 90 let
- 90 - 100 let

Znali jste Jarmilu Svatou? Pokud ano, co jste o ní věděli.

Co Vám tato přednáška dala?

Přečetli byste si některou z knih od Jarmily Svaté? Popř. jakou?

Byl projev srozumitelný? Co byste na něm změnily a případně proč?

Jak hodnotíte celkově přednášku (stupnice 1 (nudné) – 10 (zajímavé))

Příloha D – vzor kvízu

KVÍZ

Kdy a kde se narodila Jarmila Svatá?

Kdo byl jejím bratrancem?

Napište alespoň 2 divadla, ve kterých účinkovala.

Jak se nazývá film, v němž hrála s Františkem Hanusem?

Napište jméno jejího manžela.

Vedla Svatá literární salon u nich doma? Zakroužkujte správnou odpověď.

- Ano
- Ne

Jak se nazývá její prvotina? Kdy byla vydána?

Jakou cenu roku 1943 získala?

Jak se jmenuje obec v pohraničí, kam jezdívala?

Napište minimálně 2 díla, které Jarmila Svatá napsala.

Jak Jarmilu charakterizovali její přátelé?

Kdo se inspiroval životními příběhy Jarmily Svaté?

Vaše příjmení

.....

Příloha E – prezenční listina

PREZENČNÍ LISTINA

č.	Jméno a příjmení	Podpis
1	FRANKA SVOJTA	<i>Franka</i>
2	Jaroslava Rejšková	<i>Rejšková</i>
3	Jaroslava Hůsková	<i>Hůsková</i>
4	JIŘINA HÖLTOVÁ	<i>Höltová</i>
5	JELKA HAKPOVÁ	<i>Hakpová</i>
6	PODĚJNÍKOVÁ MILADA	<i>Podějníková</i>
7	Jaroslava Jvetřková	<i>Jvetřková</i>
8	ČIŽKOVÁ MARIE	<i>Čížková m.</i>
9	DUŽKOVÁ LIBUŠE	<i>Dužková</i>
10	Kratochvilová St.	<i>Kratochvilová</i>
11	KRAJČÍKOVÁ HANA	<i>Krajčíková</i>
12	JITKA NEVOJNÁ	<i>Nevojná</i>
13	JAROSLAVA PETRÁNKOVÁ	<i>Petránková</i>
14	MARTIN ŘEHÁK	<i>Řehák</i>
15	LADISLAV JELVA	<i>Jelva</i>
16	MILOS POTMĚŠIL	<i>Potměšil</i>
17	SVĚTLANA KRÁČOVÁ	<i>Kráčová</i>
18	JANĀKA TUZOVÁ	<i>Tuzová</i>
19	Kocytková Šárka	<i>Kocytková</i>
20	Kocytová Zdeněk	<i>Kocytová</i>
21	Kocytová Alena	<i>Kocytová</i>
22	HELENA MALEKOVÁ	<i>Maleková</i>
23	LIBUŠE KODIČKOVÁ	<i>Kodičková</i>
24	DITA RAKUŠANOVÁ	<i>Rakušanová</i>
25	ALENA ŠULCOVÁ	<i>Šulcová</i>
26	JANA JLAŇOVÁ	<i>Jlaňová</i>
27	JAN PROCHAČKA	<i>Procháčka Jan</i>
28		
29		
30		
31		
32		
33		
34		
35		
36		
37		
38		
39		
40		